

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905.

Andra Kammaren.

N:o 39.

Onsdagen den 12 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande april.

§ 2.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 59, till Konungen, i anledning af väckta motioner angående förändrade bestämmelser i fråga om beskattning af inkomst af skog.

Vidare anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 60, i anledning af väckt motion om tillägg till 5 § i förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län den 24 juli 1903, och

n:o 61, i anledning af väckt motion angående rätten att idka realisation och gårdfarihandel.

§ 3.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motionerna hänvisades herr *C. A. Lindhagens* motion, n:o 279, till statsutskottet samt herr *E. G. Åkerlinds m. fl.* motion, n:o 280, och herr *O. G. Eriksons* i Öfre Odensvi motion, n:o 281, till Riksdagens särskilda utskott n:o 2.

§ 4.

Härefter föredrogs och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, n:o 10, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare.

§ 5.

Föredrogs, men bordlades åter bankoutskottets memorial n:o 9 samt lagutskottets utlåtanden n:is 50, 51 och 52.

§ 6.

Efter föredragning härupå af särskilda utskottets n:o 1 memorial, n:o 3, i anledning af återremiss från Första Kammaren af 57 §, 60 § andra och tredje styckena samt 62 och 63 §§ af det vid utskottets utlåtande n:o 1 fogade förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, beslöt kammaren att lägga memorialet till handlingarna.

§ 7.

Vidare föredrogs, men bordlades åter Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 22.

§ 8.

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kärer och
stater.*

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret.

Punkten 1, angående höjning af anslaget till aflöning för flottans kärer och stater.

Under återropande af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvars-ärenden den 14 januari innevarande år hade Kungl. Maj:t uti statsverkspropositionen under femte hufvudtiteln, punkten 1, föreslagit Riksdagen:

dels att godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan, äfvensom för flottans marinintendenturkår af den lydelse, bilagorna n:is 1—5 vid återopade statsrådsprotokollet utvisade;

dels att godkänna stater för flottans mariningenjörkår och för mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater af den lydelse, bilagorna n:is 6 och 7 vid nämnda protokoll utvisade, att genomföras, hvad förstnämnda stat beträffade, i mån af afgång från flottans mariningenjörstat;

dels att godkänna såsom villkor för åtnjutande af aflöning å mariningenjörkårens stat:

a) att den, som innehade tjänst med lön eller fast arfvode å denna stat, ej finge därmed förena annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den funnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan;

b) att enhvar af mariningenjörkårens personal finge årligen åtnjuta semester, marinöfverdirektör, marindirektör samt stations-, min-, torped- och elektroingenjör under en och en half månad samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kunde ske; samt

c) att marinöfverdirektör samt enhvar annan, som tillhörde mariningenjörkåren, skulle, då han uppnått, den förstnämnde 60 lefnads- och 30 tjänstår och hvar och en af de öfriga 55 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå, så länge han funnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.
(Forts.)

dels att för genomförandet af mariningenjörkårens organisation godkänna följande öfvergångsbestämmelser:

a) att med fullmakt eller med förordnande såsom byggmästare försedd tjänsteman vid mariningenjörstaten, som inom den tid, Kungl. Maj:t bestämde, hos Kungl. Maj:t anmälde sin önskan att öfvergå till mariningenjörkåren, skulle vara därtill berättigad; och

b) att min- och torpedingenjör samt byggmästare, som öfvergått till mariningenjörkåren, finge för rätt till erhållande af ålders-tillägg tillgodoräkna sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid mariningenjörstaten;

dels att medgifva, att den, som, efter att hafva genomgått stadgad utbildning, anställdes vid mariningenjörkåren i flottans reserv och därefter fullgjorde de skyldigheter, som vore eller blefve stadgade för mariningenjör i flottans reserv, måtte efter uppnådda 55 års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor;

dels att medgifva, att de besparingar, som kunde uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp, finge i mån af behof användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörkårens organisation;

dels ock att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,863,892 kronor till 4,148,060 kronor eller med 284,168 kronor.

I sammanhang med denna punkt hade utskottet förehaft till behandling en i Andra Kammaren väckt motion, n:o 24, däruti herr *S. A. K. Natt och Dag*, med instämmande af herrar *G. W. Roos* och *J. G. Pettersson* i Södertälje, hemställt, att Riksdagen för att höja fasta lönen till flottans och kustartilleriets under-officerskorpraler med 15 kronor i månaden eller 180 kronor om året för dem hvardera måtte öka här nedan upptagna anslag under femte hufvudtiteln för år 1906 med följande summor:

1) anslaget till aflöning för flottans kårer och stater med 90,720 kronor till 4,238,780 kronor; samt

2) anslaget till aflöning för kustartilleriets personal med 30,940 kronor till 1,112,300 kronor 50 öre.

Utskottet hemställde,

I. att Riksdagen måtte

a) med godkännande af ett vid utlåtandet fogadt förslag till

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.*

(Forts.)

stat för flottans officerskår (bil. n:o 1) öka nämnda kår med en kapten af 2:a klassen, sju löjtnanter och tre underlöjtnanter,

b) med godkännande af ett vid utlåtandet fogadt förslag till stat för flottans underofficerskår (bil. n:o 2) öka flottans underofficerspersonal med 10 beställningar till 475 beställningar, fördelade å olika grader på sätt bilagan utvisade;

c) med godkännande af ett vid utlåtandet fogadt förslag till stat för flottans sjömanskår (bil. n:o 3) öka denna kår med 200 man till 3,545 man, fördelade å de olika lönegraderna på sätt bilagan utvisade;

d) afslå herr Natt och Dags motion i hvad densamma rörde ifrågavarande anslag;

e) afslå Kungl. Maj:ts framställning om ökning af marinintendenturkårens personal;

f) godkänna ett vid utlåtandet fogadt förslag till stat för flottans mariningenjörkår (bil. n:o 5), att genomföras i mån af afgang från flottans mariningenjörstat;

II. att Riksdagen måtte

dels godkänna såsom villkor för åtnjutande af aflöning å mariningenjörkårens stat:

a) att den, som innehade tjänst med lön eller fast arfvode å denna stat, ej finge därmed förena annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning funnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan;

b) att enhvar af mariningenjörkårens personal finge årligen åtnjuta semester, marinöfverdirektör och marindirektör under en och en half månad, samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kunde ske;

c) att marinöfverdirektör samt enhvar annan, som tillhörde mariningenjörkåren, skulle, då han uppnått, den förstnämnde 65 lefnads- och 30 tjänstår och hvar och en af de öfriga 60 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obehaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå, så länge han funnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna; samt

d) att den, som tillträder den nya lönestaten, skulle vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunde varda stadgade;

dels för genomförandet af mariningenjörkårens organisation godkänna följande öfvergångsbestämmelser:

a) att med fullmakt eller med förordnande såsom byggmästare försedd tjänsteman vid mariningenjörstaten, som inom den tid,

Kungl. Maj:t bestämmer, hos Kungl. Maj:t anmälde sin önskan att öfvergå till mariningenjörkåren, skulle vara därtill berättigad; och

b) att min- och torpedingenjör samt byggmästare, som öfvergått till mariningenjörkåren, finge för rätt till erhållande af ålders-tillägg tillgodoräkna sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid mariningenjörstaten;

dels medgifva, att den, som, efter att hafva genomgått stadgad utbildning, anställdes vid mariningenjörkåren i flottans reserv och därefter fullgjorde de skyldigheter, som vore eller kunde blifva stadgade för mariningenjör i flottans reserv, finge efter uppnådda 55 års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor;

dels ock medgifva, att de besparingar, som kunde uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp, finge i mån af behof användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörkårens organisation;

III. att Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under I, mom. a)—f) hemställt, och med godkännande af ett vid utlåandet fogadt förslag till stat å dagafföning till officerare och underofficerare vid flottan (bil. n:o 4), måtte höja anslaget till afföning för flottans kårer och stater från 3,863,892 kronor till 4,073,418 kronor eller med 209,526 kronor.

Vid punkten voro fogade reservationer:

af herrar *Persson* i Stallerhult och *Nilsson* i Skärhus, hvilka ansett, att utskottet bort i afd. II, första stycket mom. c), hemställa, att marinöfverdirektör samt enhvar annan, som tillhörde mariningenjörkåren, skulle, då han uppnått 65 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå, så länge han funnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

af herrar *Persson* i Stallerhult, *Nylander* och *Petersson* i Påboda, hvilka ansett, att Kungl. Maj:ts förslag, att Riksdagen måtte medgifva, att de besparingar, som kunde uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp, måtte i mån af behof få användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörkårens organisation, icke bort af utskottet tillstyrkas; samt

af grefve *Klingspor* mot viss del af den af utskottet använda motiveringen.

Efter föredragning af *afđ. I mom. a)* anförde:

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.
(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

Herr Palme: Herr talman, mina herrar! Kungl. Maj:t har under den nu afhandlade punkten föreslagit femton nya officersplatser, en kommandörkapten, fyra kaptener samt tio subalternofficerare. Statsutskottet har, med framhållande däraf, att under år 1906 antalet officerare faktiskt borde komma att uppgå till 253, hemställt, att endast det antal af de begärda femton måtte bifallas, som skulle uppbringa antalet officerare till 253, d. v. s. elfva stycken. Statsutskottet har icke godkändt Kungl. Maj:ts förslag om en ny kommandörkaptenlösn och ej heller om tre nya kaptenslöner, utan endast om en ny kaptenslön samt de tio subalternofficerslönerna.

I anseende till de förhållanden, som af statsutskottet framhållits, vill jag icke yrka någon ändring i statsutskottets hemställan, men jag vill tillåta mig att säga några ord i anslutning till statsutskottets välbetänkta förslag att denna gång stryka de högre officerslönerna.

Jag ber att då såsom min mening — och jag vet, att den delas på många håll — få uttala den åsikten, att utan tvifvel de högre posterna, regementsofficersposterna, inom den svenska flottan äro allt för rikliga till antalet. Det synes mig tydligt och klart, att inom vår flotta första klassens pansarbåtar och pansarkryssarne skola föras af regementsofficerare, att regementsofficerare erfordras såsom flaggkaptener, vissa divisionschefer vid flottan och för vissa tjänster i land under mobilisering; men å andra sidan förefaller det mig uppenbart vid en blick på, huru det synes vara meningen att ställa förhållandena med afseende på befälet å vissa äldre fartyg och med afseende på vissa befälsposter i land, att man har ett större antal högre officerare än hvad skäligt är. Detta leder också därhän, att man fordrar regementsofficersbefäl på en del platser, där man kunde hafva kaptensbefäl, och kaptensbefäl på en del andra platser, där man utan tvifvel kunde nöja sig med subalternbefäl. Detta gör åter, att befodringsförhållandena vid flottan äro, om jag får använda det uttrycket i detta sammanhang, synnerligen gynnsamma, — jag menar gynnsamma för officerspersonalen. Detta åter har till följd, att åldersförhållandena inom flottans officerskår äro helt andra än inom armén. Inom den nuvarande kaptensgraden vid flottan är medelåldern för befodran $31\frac{1}{2}$ år, medan medelåldern för befodran inom motsvarande grad inom armén är $38\frac{1}{2}$ år. De nuvarande kommandörkaptenerna af andra graden hafva en befodringsmedelålder af $42\frac{2}{3}$ år, medan de nuvarande majorerna inom armén i medeltal befodras vid en ålder af 49 år. Detta står i samband med hela fördelningen mellan de olika graderna, grupperingen inom officerskåren vid armén och flottan. I sammanhang med beräkningarne rörande åldersförhållandena inom flottan, hvilka för öfrigt äro uppgjorda helt flyktigt, har jag låtit verkställa en utredning i sistnämnda afseende, och jag har då funnit, att af

flottans 253 officerare — jag tager nu det antal, som skulle uppkomma vid bifall till statsutskottets förslag — finnas fyra flaggmän, amiraler, d. v. s. $1\frac{1}{2}$ procent af antalet, medan det bland arméns 2,058 officerare endast finnas 10 generalspersoner, eller icke fullt $\frac{1}{2}$ procent af antalet. Man kan också uttrycka denna sak på det viset, att det för en nyblifven sjöofficer är tre gånger så stor sannolikhet att blifva amiral som för en nyblifven landtofficer att blifva general. Taga vi de grader, som äro öfver kaptensgraden, så finnas af alla landtofficerare icke ens 10 procent, som tillhöra dessa grader, medan motsvarande procenttal inom flottan är inemot $17\frac{1}{2}$ procent. Om man åter går åt andra hållet, nedåt, finner man naturligtvis där komplementet, i det att subalternofficerarnes antal inom armén utgör 60 procent af hela antalet, men inom flottan endast 48 procent. Det kan nog synas nyttigt att få ungt folk uppå ansvarsfulla platser, men den Herren gifver ämbetet, gifver han icke alltid därmed förmågan. Det är endast erfarenheten och en lång erfarenhet, en lång skolning, som kan göra, att platserna väl kunna fyllas. Det synes mig, som om flottan i detta afseende skulle gått något för raskt till väga. Det är icke blott olämpligt i och för sig, synes mig, och ur synpunkten af statens ekonomi, utan det är olämpligt, äfven därför att det väcker ond blod inom armén. Jag har många gånger hört uttryck af missnöje inom armén gentemot befördringschancerna inom flottan och grupperingen af dess officerskår. Det har sina olägenheter vid skolor och kommanderingar och vid gemensam tjänstgöring mellan arméns och flottans officerare, och sådan tjänstgöring förekommer nu allt mera. Det har därför synts mig vara af vikt, att någon gång detta har sagts inom Riksdagen. Och för min del vill jag tillägga, att dessa missförhållanden — ty jag vill kalla dem så — dessa missförhållanden bli icke häfda, förrän vi få en gemensam ledning för vårt sjöförsvaret och vårt landtförsvaret.

Jag har intet yrkande, herr talman.

Herr Hedin: Det var i själfva verket, herr talman, icke någonting så förfärande märkvärdigt det, som inträffade för en kort tid sedan och som ändock föreföll väl hela den svenska allmänheten ungefär som en saga, på hvilken man icke kunde tro, ehuru man upplefvat den själf. Ty det utgjorde ingenting annat än pricken på i'et. Det var den slutliga fulländningen utaf någonting, om hvilket man hört allt svärare och svärare berättelser för hvarje år under en lång period. *Detta* blef fulländningen af hvad vi under årtal hört sägas, nämligen att vårt sjöförsvaret är numera hufvudsakligen att betrakta såsom en budget, ordinarie och extra, med platserna, titlarna, lönerna, kommanderingarna — och de extra uppdragen, ofta med ett visst nästan blott nominellt innehåll, men med tillfälle till en kumulering utaf arfvoden, som för en lekman skulle utgöra ett års studium, tänker jag, att

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.

(Forts.)

sätta sig in i; detta fulländadt slutligen med dualismen: Karlskrona—Stockholm, som hör till förbannelserna inom vårt försvarsväsende, där man balanserar så, att alla befinna sig ställda mellan en förhoppning — den heter Stockholm — och ett hot, som heter Karlskrona; detta lämnadt i händerna — alltsammans det, som jag nu betecknat såsom Sveriges sjöförsvaret — lämnadt i händerna på en grupp, som jag för min del vill med ett höfligare ord kalla ömsesedig understödsförening, men som — det lär väl vara bekant för alla — går under ett annat namn bland civila och bland militära, ty det kallas *ligan* — utan något vidare tillägg. Det är ett exempel på det straff, som följer med den onödiga användningen uti vårt vackra språk af främmande ord. Dessa undergå, mycket fort ibland, en värdeförsämring, och ofta icke blott detta, utan de förvandlas från ett ord med en vacker betydelse eller en individuell betydelse till ett ord, som innebär ett brännmärke. Så har det gått med *detta* ord. Här skulle det icke kunna gå att hyggligtvis kalla någonting patriotliga — ligue des patriotes — utan här har ordet fått den betydelse, i hvilken det användes, på sätt jag nyss nämnde. Man har icke hört någonting annat under en lång följd af år. Och man nämner namnen och säger slutligen, att det är dessa, till ett antal af sex, sju, kanske åtta personer, som behärska sjöförsvaret och i hvilkas händer sjöministern är helt enkelt ingenting annat än en lekboll. Det är det allmänna talet. Det höres från många håll; det höres inom alla grader af flottan. Det vet jag i andra hand, ty jag har haft för princip att aldrig begära en upplysning af sjöofficerare, därför att inom flottan är det svårare än inom armén att lämna sådana, emedan det på det förra hållet lättare utspioneras, hvarifrån riksdagsmannen har fått den. Jag har aldrig frågat mera än en enda gång. Det är mycket länge sedan, och frågan rörde dessutom en jämförelsevis oskyldig sak. Den, som lämnade upplysningen — han gjorde det endast med en gest och en min — var framlidne kommandörkapten Schönmeyr, och han skulle väl vågat lämna den, äfven om han trott, att jag skulle tala om, från hvem den kommit. Men man får veta ändå, huru förhållandena omtalas inom vapnet, genom hvad som meddelas dels direkt, dels indirekt. Jag har många sådana meddelanden, t. o. m. sådana, för hvilka man i allmänhet icke begagnar sig af skrifmaskin.

En af dem, som meddelat sig, skrifver här, att »för att få befordran med säkerhet ser det nästan ut, som man måste varit utsatt för någon malheur», och så följer en fasansfull uppräknings, börjande med Dyrssen, som grundstötte på utgående från varfvet, till amiral; sedan komma kommandörer och kommandörkapten, som haft samma slags *grund* till befordran i täflan med andra, som saknat detta företräde. Det lär väl förhålla sig så, efter talet är allmänt bland dem, som icke ha underkastat sig deras herravälde inom flottan. Och det är icke tänkbart, att ett sådant

tal skulle kunna höras, såsom här sker, om det vore grundlöst. Det är omöjligt. Jag kan icke förutsätta, att en stor del af en officerskår talar osanning för att få säga något ondt om några kamrater, några öfverordnade. Och när jag vet namnet på en del af dem, har jag dessutom den säkraste grund att säga: hvad *han* har sagt är sanning. Man har förvänat sig och jag också i mycket hög grad öfver, att man först för ett å två år sedan — det var visst 1903 — fick höra så allvarsamma anmärkningar som då från fartygschefer, som haft befäl under den föregående sommaren. Man frågade sig: har det blifvit en plötslig försämring af tillståndet bland flottans personal eller huru kommer det till? Har man förut haft idel chefer, som antingen ingenting ha sett eller icke ansett det vara af deras plikt påkalladt att uppenbara tillståndet, att, när svåra fel uppstått, pålsa på dem och tillika angifva de förbättringar, som borde vidtagas. Nej, saken är icke så betänklig åt *det* hållet; den är betänklig på annat sätt. Det i mycket hög grad betänkliga förhållandet är nämligen, att, ehuru nog fartygschefer efter slutad kommendering i sina rapporter talat om, hvad de iakttagit, och gjort detta så tydligt, att däri legat en anvisning om hvilka förbättringar bort vidtagas, dessa rapporter undergått en lämplig behandling, innan de kommit fram. Detta känner jag fullständigt väl till. Det föll sig den gången så, att genom någon — jag vet icke, om det var en tillfällighet eller hvad det var — en rapport undgick denna behandling af en man, som suttit ända sedan 1890 i landttjänstgöring. Jag frågar mig i parentes: hvilken duglighet är det väl möjligt, att han skulle kunna ha att döma öfver personalen inom flottan, när han under en 14 års tid icke befattat sig med någon tjänstgöring om bord? Är det möjligt? Man behöfver icke ha militär uniform för att med full säkerhet svara på den frågan: det är *icke* möjligt. Men är det då rimligt och passande, att han skulle få underkasta fartygschefernas rapporter, deras rapporter, som pröfvat och sett, en behandling, som låter försvinna det, som han icke finner passande och tjänligt, att det kommer fram, och att det sedan skall vara särskilda omständigheter, som göra, att, när *en* fartygschefs rapport kommer fram, man börjar höra sig för: ha kanske också andra rapporter inkommit, som äro af intresse för allmänheten att höra? På detta sätt bröts isen den gången, under det att det förut varit fördoldt, hvad fartygscheferna rapporterat.

Det är alldeles tydligt, att det är icke en civil man, som ursprungligen vetat detta, utan det är *officerare*, som vetat det, och de ha uttryckligen önskat, att det skulle blifva känt, och därför talar jag om det. Därför att befordringarna inom det högre befälet ske på detta sätt, som nyss påpekats, är det många, som göra sig den frågan, hvilken här framställes af en militär: »huru skall det gå med vår dyrbara flotta under en sådan ledning?» Detta frågar han, sedan han först anført ett antal exempel på

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kärer och
stater.

(Forts.)

huru befordringarna tillgå, tillgå under skyddet af hvad jag nyss kallat för den där föreningen för ömsesidigt understöd och som inom själfva flottan har ett annat och mycket mindre tilltalande namn. Det förefaller åtminstone lekmannen alldeles klart och gifvet, att utan fortsatt tjänstgöring på sjön det näppeligen är tänkbart, att en officer kan under en längre period bibehålla förvärfvad skicklighet eller utveckla denna skicklighet, hvilket väl är ungefär detsamma som det nödvändiga villkoret för dess bibehållande. Ingen människa kan i hvad det vara må stå stilla, ty stillastående blir — i alla händelser — relativt ett tillbakagående, och det skall ingen få mig att tro, att den, som sitter och tjänstgör på ämbetsrummet i 15 års tid, skall kunna ha ett ofelbart omdöme om flottans personal. Det finnes vissa sidor inom sådana fackområden, där det enkla civila förnuftet räcker till fullt ut, ja, det finnes områden, där det civila förnuftet står sig *bättre* än det militära, därför att det icke är så illa medfaret af fördomar och vanan att uppehålla vissa trossatser, som man ansett nödigt att prägla in i officerarne och som man själf slutligen af gammal vana börjar tro på.

Det säges här af en person, som känner till förhållandena, att, när i följd af det nämnda förbiseendet dessa fartygschefers nyss omtalade rapporter på ett så — enligt hittills rådande system — olämpligt sätt kommo till allmänhetens kännedom och väckte högst betydande uppseende, man ansåg nödvändigt att företaga något. Hvad däraf kan blifva, vet man ännu icke. Nu var det så, att den ifrågavarande mannen, som suttit i 14 å 15 år med detta herravälde och som gömt undan sådant, som han ansåg icke borde bli allmänt bekant och hade ett slags enväldsmakt genom sin yttranderätt öfver personalen, han sattes in i den kommitté, som blef en följd af dessa rapporterna, och i denna kommitté — efter hvad man erfar — stod han sig mycket illa. Så att jag hoppas, att, om man hädanefter håller ögonen fästa på hvad som slutligen kan framgå ur kommitténs arbete, man skall bli i tillfälle att utöfva en sådan kritik, att det rådande systemet icke får fortsätta, såsom hittills skett. Hvad det nu än kan bli af denna befordringskommissions arbete, vill jag för min del framhålla som den absolutaste af all nödvändighet, att hvad kommissionen förehar skall vara underkastadt den oinskränkteste offentlighet. Eljest tjänar den ingenting till, annat än att för svaga ögon skyla öfver de missbruk, man vill fortsätta med, samtidigt som man med något sken af sanning kan säga, att, där sakkunskapen sitter och afgör, där har man den tillräckliga garantien. Nej, man har *icke* den tillräckliga garantien, där okontrollerad inflytelse är med sådan den blir, då man lämnar den utrymme, och där man dessutom låtit inrota sig det system, att en grupp härskar uppifrån och hela vägen nedåt med passage öfver herr sjöministern. Huru långt nu detta gått, det fingo vi reda

på för någon tid sedan, då det uppenbarades, att de högsta platserna inom vår flotta hade blifvit förvandlade till en privategendom i herr sjöministerns hand. Att regeringsärenden förvrängas till partintriger — så långt ha vi följaktligen kommit under detta system! Sjöministern har reverser i sin låda, hvarigenom en högre ämbetsman förbinder sig inför honom att lämna sin tjänst på den och den tiden! Hvart tror Ni väl, herr talman, att man skall gå för att leta upp något, som, jag säger icke i form, men i *sak* motsvarar någonting som detta? Det finnes sannerligen icke något enda ord i språket, som är för strängt för att beteckna ett sådant förfarande — icke ett enda. Således, dessa, som man påstår endast nominellt hafva herr sjöministern till sin chef, under det att det är han, som lyder dem — *de* hafva kommit därhän att genom honom blifva herrar öfver de platser, som — trodde vi andra — skulle tillsättas utaf Kungl. Maj:t, på föredragning af vederbörande statsråd, och naturligtvis under kontroll utaf Konungens rådkammarens öfriga ledamöter. Platserna hafva blifvit förvandlade till, ja, hvad skall jag kalla det, någonting liknande fogdebefattningar eller inspektorsplatser, som en godsägare tillsätter på den tid, han finner lämpligt, om någon vill taga dem på en oviss tid, och, när han finner sig missnöjd med inspektoren och säger upp honom, visar sig nog hyggelig att gifva en så och så lång tids respit, som inspektoren behöfver för att få tjäna några kronor mer. Hvar i himmelens namn, herr sjöminister, har ni tagit denna makt? Är det i Sveriges grundlag, eller är det i vissheten om, att det icke finnes något juridiskt ansvar till för Konungens rådgifvare här i landet — hvilket ju är sant — eller är det då också i vissheten om, att det icke finnes något *moraliskt* ansvar ens för de värsta af alla missbruk? Är det uti *den* vissheten, eller hvar, *hvar*, har man tagit sig det dåliga modet att låta *ämbetsåtgärder* konverteras till sådana beslut, som falla inom den rent privata verksamhetens område? Hvar har man eljest tagit sig det modet, om det icke är i den vissheten, att det ansvar, som vore att frukta, icke existerar här i Sverige. Och om det andra ansvaret har man väl tänkt, att det ha Konungens rådgifvare så många gånger visat, att däröfver anse de blott *sitt eget* omdöme ha någon domsrätt, så att det är icke värdt att fästa något afseende vid andras. Men om detta kan ske på *ett* område, så lär det väl också kunna ske på andra områden. Ja, huru skulle det gå, om *det* skulle börja inom alla befordringsgrenar, att det är vederbörande statsdepartementschef för egen räkning eller på ett antal sina kamraters eller forna kamraters vägnar, som tager sig före att behandla de högsta ämbetena i landet, de förnämsta lönerna och, man skulle föreställa sig, de till sin beskaffenhet viktigaste ämbetena såsom presenter, hvilka han gifver bort, när det konvenerar honom, i stället för att behandla befordringsärendena såsom det viktigaste, som kan läggas uti en makt-

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.

(Forts.)

innehafvares hand, viktigast för de offentliga intressenas skull *direkt*, därigenom att det, som skall utföras, lägges uti de dugligaste händerna, och *indirekt*, därigenom att de, som ämna sig in på den eller den offentliga banan, veta, att de hafva att vänta rättvisa, och att det är genom skicklighet och samvetsgrannhet, som de hafva att påräkna befordran och tillfälle att på det sätt, de tänkt sig, gagna det allmänna — att de sålunda veta, att det icke är genom kryperi, som man skall komma fram till de högt belägna posterna, utan att man får gå rak och upprätt, såsom en hederlig man anstår. Det ansvaret ligger på er, herr sjöminister.

Nu förmodar jag, att ni naturligtvis icke är den förste. Jag förmodar, att det finnes andra, som gått till väga på samma sätt, och man berättar ju, att det ligger flere sådana där bref uti edra lådor, ja, man säger det, och att de förmodligen kanske hafva legat där en tämligen lång tid. Då är det således inom ett visst område, för hvilket Riksdagen hvarje år beviljar mer och mer ökade summor, i tanke att därmed gagna landets försvar, kommet därhän, att detta blott är ett område, som behärskas af de enskilda intressena. Vi hafva fått veta detta på ett sätt, som, började jag med att säga, kanske icke bort vara så oväntadt. Det är blott liksom fulländningen utaf det system, som vi fått höra talas om i flera år. Men det sätter i sanning också fulländningen på det verket. Ty nu är det icke värdt, att någon vidare kommer och förnekar, att sjöförsvaret *i hufvudpunkten, som är befordringarna*, behandlas såsom *enskilda*, ej såsom landets intressen fordra.

Hvarför skola vi bevilja dessa pengar? Jag vet icke. Jo, jag vet det alltför väl. Jag vet, att det skall vara en *slump*, som gör, om pengarna komma till nytta. Ty de skola användas så, som jag började med att säga, till det sjöförsvaret, som består uti budgeten, platserna, titlarna, lönerna, kommenderingarna och de kumulerade arfvodena för särskilda uppdrag och som slutligen har sitt stora hjälpmedel uti balanserandet mellan Karlskrona och Stockholm med alla de oerhörda missbruk, som därmed följa. Jag törs ju icke tala om allt, hvad som meddelats mig under namn. Ty man skulle då börja att gissa. Jag vet, huru man går omkring och söker upp äfven de oskyldigaste saker. Jag frågade för några år sedan, då här i kammaren gjorts en framställning i enlighet med önskan från en officer vid ett landsortsregemente, hvilken skref till mig med tillstånd, ja, på uppmaning af sin regementschef. Det gällde de stackars soldaterna, som kommenderades ut att tjänstgöra i flera månader, under hvilken tid de eljest skulle hafva förtjänt hvad de med hustrur och barn hade att lefva på. Jag frågade då en officer: Skola vi säga, hvarifrån detta kommit, för att gifva det mera auktoritet? Hvarpå han, efter öfvervägande af saken, svarade: nej, icke ändå; ty jag vet, huru det går till: om till exempel någonting skrives i Aftonbladet eller

Dagens Nyheter, så går man omkring, man kommer till mig, man kommer till herr Palme — ja, han nämnde herr Palme —, man kommer till den och den och den och slutligen har man så fullständigt eliminerat dem, som *icke* påtagit sig ansvaret, att man slutligen har blott en kvar. Och detta, äfven detta att han skrivit, lät oss säga, någonting till förmån för de nödställda soldaterna, tolereras ej — han är i alla fall en i viss mån *märkt* man. Och det är ganska visst, att så sker äfven inom sjöförsvaret. Jag vet icke, i hvad mån denna vetgirighet behärskar herr sjöministern, men att det gifves andra, som icke tåla, att någon kommer och visar benägenhet att störa deras spel, därpå skulle jag kunna anföra exempel. Således, jag törs icke säga så mycket af det som jag här känner, men det är tillräckligt att veta, att vi befinna oss på en ståndpunkt, som betecknas genom den Ingelmannska afskedsansökningen. Jag har mig icke bekant, att något med detta jämförligt någonsin skett. Det är möjligt, att så varit. Det är väl sannolikt, att den nuvarande sjöministern ärft från sin föregångare. Men då är det bra, att vi fått veta detta. Ty hvar och en vet hädanefter, hvad det är, han beviljar penningar till, när han beviljar panningar till ett sjöförsvär, som vi hade tänkt oss betyda någonting annat än det, jag nyss räknade upp.

Jag har i likhet med den föregående talaren icke något yrkande att göra nu, — men yrkandet kommer nog på annat sätt.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Herr talman, mina herrar! Många och svåra ha de besyttlningar varit, som den ärade talaren på stockholmsbänken nyss uttalade mot mig. Han erinrade om kommenderingar, och han talade om förflyttningar från den ena stationen till den andra. Ja, mina herrar, det är ingalunda någon lätt sak att placera folk härvidlag, ty det är fullkomligt riktigt, som herr Hedin sade, att alla vilja upp till Stockholm, men ingen vill ned till Karlskrona. Vid uppgörandet af ifrågavarande kommenderingar har man alltid sökt att iakttaga den största rättvisa. Man har tabeller öfver, huru lång tjänstgöringstiden varit för de olika officerarne vid de särskilda stationerna, och vid nedflyttningen från Stockholm till Karlskrona tager man i regeln alltid dem, som tjänstgjort längst vid Stockholms station. Men det händer också, att man icke kan göra så, och det af det skäl, att, när det är fråga om officerare, som äro specialister på ett visst område och hvilka tjänstgöra inom marinförvaltningen, i flottans stab eller dylikt, deras chef kommer och säger: »Var god och rör icke vid den mannen, ty då står hela urverket stilla».

Herr Hedin var vidare inne på befordringsfrågorna och talade om orättvisor, som därvidlag skulle ha begåtts. Jag vågar dock på det bestämdaste bestrida, att hvad han i det afseendet yttrade är sant. Förslag till befordringar uppgöras numera af stations-

Ang. höjning af anslaget till flottans kärer och stater.

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kärer och
stater.*
(Forts.)

befälhafvarne, och vid alla tillfällen, utom ett enda, har jag följt stationsbefälhafvarnes enhälliga förslag. I det fall, som herr Hedin syftade på, voro stationsbefälhafvarne af olika mening därom, huruvida personen i fråga skulle befordras eller icke; den ene stationsbefälhafvaren hade föreslagit honom till befordran, hvilket däremot den andre stationsbefälhafvaren icke hade gjort. Jag kunde således i det fallet följa såväl den ena som den andra.

Herr Hedin har vid detta tillfälle berört en fråga, som äfven jag hört talas om och läst om i pressen, nämligen den s. k. parti-frågan eller partigrupperingen inom flottan, och därvid aktade herr Hedin lämpligt att använda den vackra titeln »liga». Jag ber att på det allra kraftigaste få taga afstånd från den uppfattning, som herr Hedin i detta hänseende uttalade. Såvidt jag vet, finnes det icke någon partigruppering inom flottan. Åtminstone har jag aldrig kommit i beröring med någon sådan, på det undantaget när, att jag vet, att hela svenska flottans officerskår utgör ett enda stort parti, en enda stor grupp, med samma mål och samma sträf-vande: vapnets bästa till fosterlandets gagn.

Hvad beträffar den personliga beskyllning, som herr Hedin kastade mot mig, att jag skulle vara en »lekboll» i några få, sex, sju stycken sjöofficers händer, behöfver jag väl knappast säga, att den icke är riktig.

Herr Hedin talade äfven om rapporter från fartygscheferna angående materielen. Jag må emellertid bekänna, att han därvid uttryckte sig i så dunkla ordalag, att jag icke fullt förstod hvad han menade. Jag vill i alla fall nämna, huru det förhåller sig med den saken. En fartygschef skall på grund af reglementet göra de erinringar, som han anser sig böra göra, mot den materiel, som är honom anförtrodd. Är det då fråga om smärre fel, skall han anteckna dem i den s. k. observationsjournalen. Denna lämnas sedan till varfscheferna, hvilka det åligger att pröfva, huruvida de af fartygschefen i journalen påpekade och föreslagna förändringarna och reparationerna böra utföras. Är det återigen fråga om större ändringar, omnämnas dessa i fartygsbefälhafvarens general-rapport, som går direkt till högste befälhafvaren; denne gör sedan framställning i frågan i den stora generalrapport, som öfverlämnas till Kungl. Maj:t; Kungl. Maj:t öfverlämnar det hela åt marinförvaltningen — som närmast handhar frågan om materielen — och från marinförvaltningen inkommer sedan till Kungl. Maj:t förslag på grund af generalrapporten, och med anledning af dessa förslag fattar Kungl. Maj:t beslut i frågan.

Herr Hedin vidrörde äfven en fråga angående en afskeds-ansökan af en amiral inom flottan. Jag har i en intervju fullkomligt klargjort, huru därmed förhöll sig, och denna intervju har, som jag tror, blifvit återgifven i alla Sveriges tidningar, hvarför jag antager, att herrarne allesammans känna till ifrågavarande

sak. Emellertid har herr Hedin — jag kanske kan säga med rätta — förebrått mig, att jag i detta fall icke användt grundlagens brutala och hänsynslösa bud. Jag vill dock nämna, att jag härvidlag hade att göra med en gammal kadettkamrat sedan snart 50 år tillbaka, en 40 års officerskamrat och en gammal god vän. Det var då icke så angenämt att gripa till detta, som jag kallade det, brutala sätt, och jag valde därför ett sätt, som var, tror jag, mera hänsynsfullt och kamratligt.

Jag begagnar detta tillfälle för att med några ord vidröra ett uttalande, som jag läst i en stockholmstidning. Det uttalandet eller, rättare sagdt, den insinuationen gick ut därpå, att jag vid den krigsrätt, som år 1901 följde på pansarbåten Odens grundstötning, skulle ha sökt öfvertala den dåvarande högste befälhavaren, att han skulle ändra det af honom i förväg skriftligen uppsatta vittnesmålet angående denna grundstötning, i afsikt naturligtvis att ställa chefen för pansarbåten i fråga i en bättre dager. Detta är ett uttalande, som jag ber att på det allra skarpaste få afvisa; det är en insinuation, som går på heder och ära. Det har sannerligen icke kunnat falla en hederlig man in att vilja öfvertala en person att begå en dylik handling. Hvad jag i detta fall gjorde, var det, att, sedan vittnesmålet i fråga blifvit mig förevisadt och jag fått se, att det innehöll en hel del uttryck och beskrifningar rörande en del detaljer och småhändelser, som hade tilldragit sig före och efter grundstötningen och på hvilka själfva grundstötningen alls icke berodde eller hvilka icke hade det ringaste sammanhang med densamma, jag ansåg mig med hänsyn till dessa uttrycks beskaffenhet böra såsom kamrat tillråda amiralen i fråga att utesluta dem, men det gjorde han icke.

Jag har icke något vidare att tillägga.

Herr Hedin: Herr talman! Hvad som stått i en stockholmstidning angående det där vittnesmålet vore lämpligt att beriktiga på något annat ställe än här och på något annat sätt, än som nu skett i en polemik mot mig, då det kan se ut, som om jag skulle bära något ansvar för det. Den saken hör icke hit.

Vidare ber jag att få erinra därom, att *jag* kastade icke ut beskyllningen: »Ni är en lekboll i andras händer», utan jag sade, att det är det *allmänna talet*, att den nuvarande sjöministern är en lekboll för personerna i fråga. Deras associationshistoria är för öfrigt tämligen lång; den går väl åtminstone något tiotal af år tillbaka i tiden; den har oemotsagd omtalats i en morgontidning i Stockholm.

Hvad här blifvit sagdt om fartygsrapporterna hindrar icke, att det förhåller sig bokstafligen så, som jag nu har sagt. Jag har här en skrift från en person, som väl känner till hithörande förhållanden, och han betecknar 1903 som en brytningspunkt, då ändtligen flera fartygschefer fingo sina rapporter lästa och kända

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kärer och
stater.
(Forts.)

icke blott utaf den, i hvars händer de kommo oförändrade, utan af hela den svenska allmänheten. Jag skall nu tala om, huru det gick till. Det var så, att i och med en generalrapport, som chefen för kanonbåten Skagul afgaf 1903 och hvilken gick till Konungen, förhindrades, att de öfriga fartygschefernas gjorda anmärkningar råkade ut för den vanliga behandlingen. Omständigheterna medförde helt naturligt, att en fråga banade sig väg till pressen; och då var bäst att hålla god min. Hade icke den händelsen inträffat, så skulle det ha gått den gången som vid föregående tillfällen, att fartygschefernas rapporter hade kommit att undergå den censur, som förut hade varit vanlig, men som nu icke längre blef möjlig.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Sedan utskottets hemställan i *mom. c)* blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Palme, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Det är ingalunda någon lätt sak att ordna förhållandena rörande personalen inom en marin, hvilken liksom vår är stadd i stark ökning. Å ena sidan måste man ju tillse, att de nya fartyg, som sättas i sjön, erhålla sin bemanning, men å andra sidan göra sig också, såsom statsutskottet nu framhåller, en hel del betänkligheter mot en allt för stark ökning af personalen gällande. En dylik ökning innebär — säger statsutskottet — åtskilliga olägenheter, och utskottet påpekar nödvändigheten däraf, att man tager hänsyn dels till huru organisationen skall kunna förenas med landets ekonomiska bärkraft, dels till möjligheten att erhålla lämpligt folk för personalens rekrytering. Den förra synpunkten står närmast i beröring med nyanskaffningen af fartygsmateriel och bör sålunda lämpligen där bort komma i betraktande. Den andra synpunkten däremot hör ganska nära till denna fråga. I den kungl. propositionen n:o 1 yrkas en ökning af sjömanskåren med 285 nummer. I detta antal har utskottet icke gjort någon annan ändring, än att utskottet har minskat personalen i proportion till den minskning, utskottet ansett lämpligt beträffande fartygsmaterielet. Gifvetsvis vore det synnerligen lämpligt och nödvändigt, att sjömanskåren finge en sådan ökning, att de fartyg, som äro under byggnad, samt äfven de, som vi till äfventyrs i dag komma att besluta, må få tillbörlig bemanning. Men då frågar jag: blir så verkligen förhållandet? »Ja, visst», svaras det, »det är ett enkelt räkneproblem: så och så många fartyg; alltså så mycket folk». — Då frågar jag: »Är så verkligen förhållandet? Få vi verkligen detta nya folk, som behöfves på det viset?» — »Ja, visst.» — Nej det är *icke* visst; det

finnes något, som heter *vakanser*. »Vakanserna», svarar ni, »äro icke stora på flottan.» — Jag tog mig friheten att under remissdebatten framhålla, att det stod högst bedröfligt till med vakanserna inom flottan, och jag föreställde mig, att statsutskottet icke skulle underlåta att med afseende därpå infordra fullständiga uppgifter från vederbörligt håll. Utskottet har också vänt sig till vederbörande och fått uppgifter på vakanserna. Svaret innehåller icke många ord. Vakanserna uppgå, bland löjtnanter till 30, bland underlöjtnanter till 16 och bland underofficerare till 24; och vakanserna den 18 mars inom sjömanskåren uppgingo till endast 243 platser. 243 nummer på en kår af 3,445 nummer är icke mycket, endast 7 procent, så att de vakanserna äro icke af stor betydelse.

Emellertid, som jag nämnde, har denna fråga intresserat mig länge, och med anledning däraf har jag tagit mig friheten att vända mig direkt till cheferna för underofficers- och sjömanskårerna vid dels flottans station i Stockholm och dels flottans station i Karlskrona och där fått några ganska egendomliga upplysningar, om hvilkas innebörd, i jämförelse med de officiellt från sjöförvarsdepartementet till statsutskottet lämnade uppgifterna om de 7 procenten, det vore af synnerligt stort intresse att höra herr statsrådet och chefen för kungl. sjöförvarsdepartementet yttra sig.

Som herrarna veta, finnas inom kungl. flottan liksom det finnes inom arméns manskapsgrader korpraler eller däremot svarande underbefäl. På flottan kallas de underofficerskorpraler och första klassens sjömän o. s. v. Nu ser jag efter på de uppgifter jag fått. De äro något mera utförliga än de, som lämnats åt statsutskottet. Jag har dem här. Slutsumman på vakanserna inom sjömanskåren var då 250. — Min uppgift är 14 dagar senare än den till statsutskottet lämnade, och på den tiden kunna sju vakanser mycket väl hafva kommit till. — Det var således 250. Men ser jag på de olika graderna inom sjömanskåren, finner jag högst märkliga förhållanden. Vi erinra oss, att vakanserna vid sjömanskåren voro 243 inalles, hvilket motsvarar 7 procent af de nummer, som skulle finnas. Nu finner jag af uppgifterna från Stockholms station, att af underofficerskorpraler skulle finnas 170, men det finnes blott 82. Där hafva vi 52 procent vakanser. Bland första klassens sjömän på fjärde och sjätte matroskompanierna, det är artillerimatrosor och signalmatrosor, således de viktigaste posterna inom hela sjömanskåren, skulle det finnas 265, men det finnes endast 76; således äro vakanserna öfver 71 procent. Går jag till Karlskrona station, finner jag, att af artillerimatrosor och signalmatrosor o. s. v., första klassens sjömän, skulle finnas 447, men det finnes blott 197. Vakanserna äro där 56 procent. Men huru är detta möjligt, säger ni, att å ena sidan det icke är mera än 7 procent inalles på hela kåren, och å andra sidan på dessa delar af kåren, hvilka omfatta vid pass $\frac{1}{3}$, fattas betydligt mera än hälften? Huru är detta möjligt? Jag har gjort mig den frågan, och det

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.

(Forts.)

framgår af denna sammanställning, att rekryterna och det utbildade manskapet är »*öfverkomplett*». Det finnes mera manskap än löner i de graderna. Här står en uppgift om, att det i de lägre graderna skulle vara 735, men det finnes 934. Men, säger jag, det är något helt annat för vår flotta att hafva dessa viktiga underbefälsplatser besatta än att med ett öfverskott af personal hafva en del yngre och utbildade rekryter mera, än som behöfves.

Innan jag går vidare angående denna sak, skulle det för mig och säkerligen för kammaren vara en stor hugnad att höra, huru herr statsrådet och chefen för kungl. sjöförvarsdepartementet vill förklara detta, att, när Riksdagens statsutskott begärt en uppgift angående vakanserna inom flottan, det då officiellt får en uppgift, att vakanserna i klump taget utgöra 7 procent, således en bagatell, medan när man gör en noggrannare undersökning det befinnes, att inom de viktigaste grupperna inom sjömanskåren förefinnas vakanser på öfver 50 procent eller, mellan 600 och 700 man.

Jag vill tills vidare icke göra något yrkande, utan hoppas, att herr statsrådet och chefen för kungl. sjöförvarsdepartementet lämnar kammaren upplysning i detta hänseende.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Herr talman, mina herrar! Det är sant nog, som den siste ärade talaren sade, att vakanserna på flottan uppgå till 251 man. Våra uppgifter afse nog samma datum, den 31 mars. Det är äfven sant, att procenterna på vakanserna för hela numerären uppgå till $7\frac{1}{2}$ procent. Det är också fullt riktigt, att vakanserna bland underofficerskorpraler och första klassens sjömän uppgå till betydligt större procenttal, så att totalprocenten af vakanserna inom den förra gruppen är 33 och inom första klassens sjömän 45. Anledningen till att det finnes så många vakanser i de båda öfversta graderna, underofficerskorpraler och första klassens sjömän, ligger däri, att i vederbörande stat numerären för dessa grader ökats år för år under en lång följd af år. Då det nu åtgår 6 år 9 månader för att blifva utbildad till underofficerskorpraler och 3 år 5 månader för utbildning till första klassens sjömän, måste det tydligen i början uppstå åtskilliga vakanser inom dessa grader, innan manskap erhållits, som uppfyller de för befordran till desamma uppställda fordringarna. Delvis kunna dock dessa vakanser fyllas därigenom, att man kan antaga både underofficerskorpraler och första klassens sjömän direkt in i graden.

På herr Palmes fråga om anledningen därtill, att statsutskottet fått ifrågavarande uppgift, är jag icke nu i tillfälle att afgifva svar. Jag är dock öfvertygad om, att sjöförvarsdepartementet icke underlåtit att gifva de uppgifter, som statsutskottet af departementet önskat.

Herr Palme: Det finnes ett gammalt franskt ordspråk, som heter: »att förstå allt är att förlåta allt», och jag förstår huru det gått till, men enligt min mening är det oförlätligt.

Riksdagens statsutskott anhåller att få uppgift på vakanserna, och då gifver man detta statsutskott en sådan klumpsumma som dessa 243, d. v. s. 7 procent, medan i fråga om de viktigaste posterna — jag upprepar det ännu en gång —, det finnes vakanser på betydligt öfver hälften. Det är icke en osanning, som man säger statsutskottet, men det är något, som man och man emellan går under namn af *sanning med modifikation*. Sådant stärker icke inom Riksdagen förtroendet för Kungl. Maj:ts regering och den, som har att här föra försvarets talan. När jag fick klart för mig, huru det stod till med denna sak, var min första tanke att yrka afslag på hela denna punkt. Jag tvekade dock, emedan jag undrade, om jag icke därmed skulle skada det med all rätt af vårt land och vår Riksdag omhuldade sjöförsvaret.

Emellertid, ju mera jag tänkt på denna sak och sett, huru ett Riksdagens utskott på detta vis har blifvit, låt vara utan afsikt, vilseledt, ju mer har jag börjat fundera, om det verkligen är så nödigt, att vi nu i år bevilja detta anslag, och jag har därvid kommit till den slutsatsen, att vårt sjöförsvaret icke förlorar någonting på att anslaget nu strykes. Hvad skulle man vinna med detta anslag? Jo, man skulle få 200 nya löner för 200 nummer, som endast komma att existera på papperet, men man besätter icke på det sättet de platser bland underbefälet inom manskapsgraden vid flottan, som vederbörande hvarken i år eller i fjol eller under lång tid dessförinnan visat sig mäktiga fylla. Det har gått så långt, att förlidet år en högre officer inom flottan, en kommandörkapten, sade mig — det var när kriget mellan Ryssland och Japan brutit ut och det var tal om att mobilisera vår flotta — »Mätte »Freja» hinna hem i tid, så att vi få det folk, som är ute på »Freja», ty i annat fall kunna vi icke mobilisera». Så uselt står det till med underbefälet inom sjömanskåren.

Då det således enligt mitt förmenande icke skulle medföra någon som helst skada eller någon som helst risk för sjöförsvaret, om vi i år afslå den i den nu föredragna punkten c) gjorda framställningen, vill jag yrka afslag å densamma. Jag gör detta så mycket hellre, som jag i utskottets betänkande finner påpekanden om att man önskar, att regeringen måtte för Riksdagen framlägga en reviderad plan för den slutliga organisationen af flottans personal jämte beräkningar öfver de årliga kostnaderna för denna personals underhåll, aflöning m. m., förutom åtskilliga andra uppgifter. Jag vill uttrycka den förhoppningen, att vederbörande då äfven må taga under öfvervägande, huru man lämpligast skall kunna råda bot på det missförhållande, som för närvarande förefinnes med afseende å de oerhörda vakanserna inom vissa grupper af sjömanskåren, vakanser, hvilka enligt mitt förmenande icke

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

bero endast på den starka ökningen af sjömanskåren, utan äfven på organisatoriska och disciplinära, kortligen sagdt, *inre* förhållanden inom flottan och inom sjömanskåren. Jag hoppas, att äfven en utredning angående dessa af mig nu påpekade förhållanden skall åtfölja nästa års kungl. proposition rörande femte hufvudtiteln.

Herr talman! Jag anhåller att få yrka afslag å utskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Herr talman, mina herrar! Den förklaring, som jag nyss gaf däröfver, att en sådan uppgift som den nu ifrågavarande hade inkommit till statsutskottet, tycktes icke den siste ärade talaren taga för kontant, då han nämligen påstod, att uppgiften i fråga innehöll »sanning med modifikation», om jag icke hörde miste. Jag ber att få protestera mot det uttrycket. Herrarne kunna vara öfvertygade därom, att i fråga om allt, som utgår ifrån sjöförsvarsdepartementet till Riksdagen och dess utskott, kan man vara säker på, att icke något blifvit gjordt i afsikt att undanhålla någonting för Riksdagen och dess utskott. Mot den beskyllning, som den föregående ärade talaren framkom med, ber jag därför, som sagdt, att på det bestämdaste få protestera.

För öfrigt, herr talman, då den ärade talaren yrkat afslag å den i den nu föredragna punkten gjorda framställningen, tillåter jag mig att hemställa, att kammaren behagade bifalla hvad statsutskottet i denna punkt hemställt.

Herr Palme: Jag har icke någonsin sagt, att herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet kommit med sanningar med modifikation, utan jag har endast sagt, att nu ifrågavarande uppgift, som blifvit lämnad till statsutskottet ifrån vederbörligt håll, nog är sann, men att det är en sådan sanning, att man kalla den »sanning med modifikation», ty där säges icke *hela* sanningen. Det är icke minst ur den synpunkten, som jag här yrkat afslag å Kungl. Maj:ts nu förevarande framställning.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Det kan icke falla mig in att blanda mig i tvister mellan herr Palme å ena sidan och sjöministern å den andra, men då här framstälts yrkande om afslag å utskottets hemställan i den nu föredragna punkten, har jag begärt ordet för att för min del yrka bifall till utskottets ifrågavarande hemställan.

Det har blifvit sagdt, att det icke skulle inverka något, ifall vi nu stryka den här föreslagna ökningen af flottans sjömanskår med 200 man. Men det kan väl ingen neka till, att det med hänsyn till underofficerskåren spelar en viss roll, om dessa 200 man tillkomma ett år förr eller ett år senare. Såsom vi alla

veta, har under de senaste åren det ena krigsfartyget byggts efter det andra, och på samma sätt kommer det att bli äfven under de närmaste åren. Hvarje sådant nytt fartyg måste naturligtvis ha sitt särskilda manskap. Statsutskottet har nu vid behandlingen af denna fråga kommit till den öfvertygelsen, att äfven nästa år behöfves en del nytt manskap för fyllande af det behof i det afseendet, som de då färdigbyggda krigsfartygen nödvändig-göra, och på grund däraf ber jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets nu förevarande framställning.

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det herr talmannen gifvit propositioner å de under densamma framställda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Häruppå föredrogs *mom. d)*; och yttrade därvid

Herr Natt och Dag: Herr talman, mina herrar! När jag och mina medmotionärer i år återupptogo vår motion från föregående år, skedde det därför att vi ansågo, att statsutskottets skäl för afslag förlidet år å vår då väckta motion icke i hela sin utsträckning äro gällande med afseende å underofficerskorpralerna. Vi ha här nyss från denna plats hört, huru många vakanser verkligen förefinnas inom vår underofficerskorpralskår vid flottan och den närmast lägre graden, första klassens sjömän. Orsaken härtill är det allmänna väståndet på arbetsmarknaden. Det bjudes goda platser på den allmänna arbetsmarknaden, och flottans folk — jag tänker då äfven på kustartilleriets — är så utbildadt, att det väl kan fylla dessa platser. Dessa personer ha rönt stor efterfrågan på arbetsmarknaden, och när därför deras utsikter till hastigare befordran och ökade aflöningsförmåner äro så små, lämna de flottans tjänst. En underofficerskorpral vid flottan t. ex. har måst tjäna en åtta, tio, ja, kanske ännu flera år, innan han nått denna grad. Hans jämnåriga vid hären kunna däremot på kortare tid nå den högre graden som sergeant. En sergeants fasta lön är 780 kronor, en underofficerskorprals 360 kronor; en sergeants dagaflöning är 1 krona 50 öre, en underofficerskorprals 80 öre, hvarjämte den senare äfven har portion och beklädnad. Detta gör, att underofficerskorpralerna vid flottan och de, som tjäna för att bli befordrade till dessa poster, känna sig liksom tillbakasatta. Men underofficerskorpralerna ha en mycket viktig uppgift att fylla ombord å ett fartyg. De göra där fullständig underofficerstjänst. En underofficerskorpral t. ex., som tjänstgör såsom uppbördstimmerman å en första klassens pansarbåt, har en inventarieuppbörd å lösa persedlar till ett värde af 136,300 kronor. För denna summa står en sådan person i penningansvar, och i gengäld därför höjes hans dagaflöning från 80 öre till 1 krona 40 öre. Man kan icke säga, att det härvidlag är proportion mellan

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kärer och
stater.
(Forts.)

aflöningen och ansvaret. Detta känner också vårt sjöfolk, och jag antager, att om icke nu ifrågavarande personers lönevillkor förbättras, skall det icke dröja länge, förrän från första statsmakten kommer framställning om beredande af en bättre ekonomisk ställning för desamma.

Mot ett enhälligt statsutskott och då jag har den förhoppning, jag nu uttalat, vill jag icke för närvarande göra något yrkande, utan jag har allenast velat framhålla hvad jag nu här sagt.

Häruti instämde herrar *Pettersson* i Södertälje och *Nyström*.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan i *mom. e)* anförde:

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet *Palander*:
Uti denna punkt har Kungl. Maj:t äskat af Riksdagen 2 nya marinintendentsplatser från nästa års ingång. Jag kan icke annat än beklaga, att statsutskottet afstyrkt detta, då det var i full öfverensstämmelse med den plan, som åtföljde det förslag till organisation af marinintendenturkåren, som framlades vid 1902 års riksdag. Enligt denna skulle egentligen en intendent tillkomma med detta års ingång och en från och med år 1906; således i alla fall 2 platser. Nu framhåller utskottet såsom skäl för afslag å förslaget om dessa två marinintendentsplatser inrättande på sidan 100 i betänkandet, »att för närvarande sju befattningar inom denna år 1903 omorganiserade kår äro obesatta». Ja, det är riktigt. Men af dessa sju befattningar komma två att tillsättas i höst med nyutbildade marinintendenter och de andra 5 befattningarne äro ställda på vakans i öfverensstämmelse med det organisationsförslag, som godkänts af Riksdagen, för att aflöna tjänstemän på den gamla civilstaten. Vidare säger utskottet på samma sida, att, då »utskottet icke funnit sig kunna till alla delar biträda Kungl. Maj:ts framställning om nyanskaffning af krigsfartygsmateriel, anser utskottet den ifrågasatta ökningen af marinintendenturkårens personal, såsom för närvarande icke af förhållandena påkallad, icke böra bifallas». De fartyg, hvilkas byggande nu är af statsutskottet afstyrkt, äro torpedbåtar och torpedjagare; men på ingendera af dessa fartygstyper användas marinintendenter, och således kommer icke ett bifall eller ett afslag i afseende på dessa fartyg att inverka något på behovet af marinintendenter.

Jag ber att i detta sammanhang få nämna, att marinöfverintendenten har antagit elever, som för närvarande utbildas till marinintendenter och blifva färdiga till nästa höst att ingå i kåren. Både marinöfverintendenten, som antagit dessa elever, och ynglingarne själfva hafva naturligtvis varit i den tro, att dessa ifrågavarande platser skulle komma till stånd från och med 1906, och

detta har naturligtvis varit anledningen till, att dessa ynglingar tagit anställning. De blifva således nästa år, sedan de offrat ett par år på utbildning till intendenten, besvikna i hoppet att få dessa platser och få gå lönlösa.

Det är detta jag velat bringa till kammarens kännedom, innan kammaren går att fatta sitt beslut i denna punkt.

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.
(Forts.)

Vidare yttrades icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. f) föredrogs häruppå; och lämnades därvid på begäran ordet till

Herr Natt och Dag, som yttrade: Det är en öfverallt iakttagen företeelse inom de nutida marinerna, att sjöofficers- och mariningenjörssyrkena mer och mer närma sig hvarandra. Man ser, huru detta tagit sig uttryck inom så godt som alla främmande mariner. I Förenta staterna har man gått längst; där har man nästan sammanslagit de båda kårerna. Inom alla andra mariner sker utbildningen mer eller mindre gemensamt för de båda kårerna. I England sker utbildningen under nära 5 år lika för dem båda till 19 och 20 års åldern, det vill säga den åldersgräns, då det är föreslaget, att våra blifvande mariningenjörer skulle börja sin utbildning vid sjökrigsskolan. Det har alltid inom vår flotta varit en sträfvan att försöka gifva sjöofficerarne ett visst mått af mariningjörsutbildning. Sålunda få kadetterna tjänstgöra såsom eldare och maskinister på våra pansarbåtar, kanonbåtar och ångslupar; och jag har hört uppgifvas, att då en kadett lämnar sjökrigsskolan, har han lika stor erfarenhet i maskinernas handhavande som flertalet af de unga ingenjörerna, då de gå ut från tekniska högskolan. Den, som sagt mig detta, är en ingenjör, som själf haft hand om sjökadetter och sett hvad de kunnat. Sedermera få sjöofficerarne vid högskolan teoretiskt inhämta ytterligare kunskaper i de tekniska ämnena. Hvad nu här begäres är, att mariningjörerna skola erhålla ett minimum af motsvarande utbildning, det vill säga uti sjömannas- och sjömilitäryrkena. Detta är för en blifvande mariningenjör absolut behöfligt. Han skall konstruera våra fartyg; han skall bygga dem; det är han, som skall uppgöra ritningar och allt sådant. Men en ingenjör, som skall göra upp ritning till en maskin, vare sig en skördemaskin, en plöjningsmaskin, en kanalgräfningsmaskin eller en bergbörningsmaskin, måste hafva en noggrann och ingående kunskap om dessa maskiner, om deras användning och deras verkningsätt. Såsom det nu är, har emellertid den unge nyblifne mariningenjören i regel icke tjänstgjort en enda timme i en pansarbåts maskinrum eller eldrum, då han inträder vid mariningjörstaten. Han är alldeles ny på den post, han har att bekläda, och känner icke de åligganden, som just på ett örlogsfartyg tillkommo honom under-

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

lydande maskinpersonal att fullgöra. Det kan under sådana förhållanden icke synas underligt, att denna kurs i sjökrigsskolan blifvit föreslagen för mariningenjöraspiranterna. Mariningenjörer måste känna de strategiska, taktiska, artilleristiska och torpedistiska anspråk, man måste ställa på de olika fartygscerterna i vår flotta. Han kan icke saklöst kopiera detta från utlandets fartygstyper, emedan våra fartyg hafva vår svenska särskilda sjöterräng att uppträda i, för hvilken de skola vara byggda och efter hvilken de skola vara lämpade, så att de äro fullt användbara för sitt speciella ändamål. Det är därför den blifvande mariningenjören har behof af att lära sig sådana saker som artilleri- eller som det kallas vapenlära. Han har behof att känna den nyare tidens sjöstrider såväl i historiskt som i taktiskt hänseende; detta kallas sjökrigskonst. Han har behof af att på förhand känna något af dessa fartyg, som han en gång skall sköta, och hvilkas likar han skall konstruera efter förbättrad typ. Det är *delta* man velat vinna genom förslaget att låta de unga mariningenjörämnen genomgå en kurs i sjökrigsskolan året efter det, då de tagit sin studentexamen. Därefter komma de till tekniska högskolan med goda förkunskaper i hvad de där skola inhämta. De hafva fått en inblick i sitt blifvande yrke, de hafva något litet reda på sådana saker som artilleri och sjökrigskonst och — ehuru de icke undervisas i detta vid högskolan — kunna de — tack vare den lilla kunskap, de inhämtat — tillämpa de lärdomar, de där få, i en rätt riktning. Alla dessa fördelar skulle vinnas utan större uppoffringar.

Nu har det sagts, att utbildningstiden är för lång, och att man vill afkorta den. Men, mina herrar, såsom förhållandena nu äro, är det mycket sällsynt, att en student, genast han tagit sin examen, vinner inträde vid tekniska högskolan. Tilloppet af inträdessökande där är så stort, att han vanligtvis får vänta ett år, och det är detta år, som skulle användas för att genomgå kursen i sjökrigsskolan. Då våra ingenjörer skola konstruera en så dyrbar statsmateriel som våra krigsfartyg, är det väl allt skäl att gifva dem den bästa möjliga utbildning. Det är ingenting, som så hämnar sig som att försumma utbildning i någon detalj och allra helst på det tekniska området.

Af dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka, att punkt f) måtte erhålla följande något förändrade lydelse: »att Riksdagen må godkänna *dels* det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för flottans mariningenjörkår (bil. n:o 5), att genomföras i mån af afgang från flottans mariningenjörskår *dels* ock *Kungl. Maj:ts förslag till stat för mariningenjörskadetter och mariningenjörstipendiater* (bil. 7 i statsverkspropositionen).

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman, mina herrar! Statsutskottet har egnat förevarande punkt, som upptager icke

mindre än 100 sidor i statsverkspropositionen, en ganska långvarig och grundlig behandling. Men detta oaktadt har utskottet icke ansett sig böra göra någon annan förändring i denna stat för flottans mariningenjörkår än att föreslå en minskning i dessa ingenjörers utbildningstid med ett år. Jag tror, att utskottet därvid har kunnat hämta godt stöd för sin hemställan, i hvad som i utredningen förekommer. De sakkunnige hafva i allmänhet hållit hårdt på, att dessa ingenjörer skola genomgå den af utskottet inknappade kursen i sjökrigsskolan. Men en sakkunnig, stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm, har med samma styrka och lika goda skäl framhållit, att man lätt kunde taga bort denna kurs utan att därmed skada kårens utbildning för sin speciella uppgift. Om man jämför den utbildning mariningenjörerna för närvarande ha med den föreslagna, skall man finna, att utskottets förslag innebär icke endast längre utbildningstid, utan äfven afser att skaffa dessa ingenjörer större kompetens för sitt yrke. Nu har man sagt, att, om den föreslagna kursen i sjökrigsskolan borttoges från utbildningstiden, man icke finge den nytta af mariningenjörkåren, som man afsett. Det lär väl icke vara några andra än de, som hålla på att denna kår skall vara en militärkår, som kunna komma med sådana påståenden. Men då en så högt uppsatt man som stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm anser denna kurs obehöflig, ha vi lekmän i utskottet haft godt stöd för vår uppfattning. Det är ju klart, att, om dessa ingenjörer icke genomgå denna kurs, de komma att i den rena militärutbildningen stå efter militärerna. Det har alltid varit en sträfvan från militärernas sida, att de civila tjänstemännen vid armén och flottan äfven skola genomgå en ren militärkurs. Afsikten därmed är att få bort det icke militära elementet. Jag kan icke se, att det kan skada det rent militära, om de civilmilitära icke få en militärisk utbildning. I detta fall är det väl icke möjligt, att det skulle vara till skada för mariningenjörkåren, om den icke finge den militära uppfostran, som kursen i sjökrigsskolan är afsedd att bibringa dem. Om dessa ingenjörer i ett eller annat afseende icke skulle förstå sig på att iakttaga den stränga disciplinen mot sina förmän eller att kunna skicka sig såsom militärerna önska, så blefve det nog icke till skada för deras egen tjänst. I alla fall betyder det väl mindre, om mariningenjörerna, som ha att behandla invecklade mekaniska arbeten, icke kunna sköta värjan. Jag tycker, att såväl kammaren som herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet borde finna sig tillfredsställd med det sätt, på hvilket utskottet har behandlat denna fråga. Kan det vara rimligt att det, för att få fast anställning vid denna kår, skall för en yngling i klassen 7:2 erfordras en utbildningstid af 10 år. Det är väl en enastående lång utbildningstid. Vi ha i statsutskottet af sakkunnige fått oss förelagd en tabell, utvisande gången af utbildningen af ingenjörer för

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

flottan. Jag skall be att få uppläsa den med de ändringar, som utskottet däri föreslagit.

1:a anställningsåret: Till mariningenjörselev antagas 6 stycken till klass 7:2 i elementarskolan uppflyttade ynglingar; tjänstgöra under sommaren såsom eldare å 1:a klass pansarbåt eller pansarkryssare, där 4:e klass kadetter äro embarerade, återgå på hösten till elementarskolan och aflägga mogenhetsexamen.

2:a anställningsåret: Tjänstgöra i maskinrum under sommaren å 1:a klass pansarbåt, där 5:e klass kadetter äro embarerade; på hösten påbörja de kursen i tekniska högskolans 1:a afdelning.

3:e anställningsåret: Under sommaren tjänstgöring till sjöss å torpedbåt eller jagare; uppflyttning i högskolans 2:a afdelning.

4:e anställningsåret: Under sommaren verkstadsarbete vid mekanisk verkstad; uppflyttning i högskolans 3:e afdelning.

5:e anställningsåret: Under sommaren tjänstgöring till sjöss å torpedbåt eller jagare; uppflyttning i högskolans 4:e afdelning.

6:e anställningsåret: Mariningenjörstipendiat af 1:a klass; anställning vid mekanisk verkstad, helst utomlands; stipendium 1,200 kronor.

7:e anställningsåret: Alldeles lika med föregående år; stipendium 1,200 kronor.

8:e anställningsåret: Extra mariningenjör med lön enligt stat och tjänstgöring i flottan.

9:e anställningsåret: Alldeles lika med föregående år.

Jag tycker, att man icke kan fordra större utbildning för denna kår, än här är ifrågasatt, och jag kan icke tro annat, än att Andra Kammaren skall enhälligt sluta sig om detta förslag. Skulle något rop höja sig däremot, så borde det väl gå i den riktning, att man bör inknappa ännu något år på denna kurs.

Jag ber, herr talman, att i detta moment få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Herr talman, mina herrar! Jag skall först be att få hembära statsutskottet min tacksamhet för det i hufvudsak välvilliga sätt, på hvilket denna för flottan mycket viktiga fråga där behandlats. Mariningenjörkåren är, såsom kammaren torde påminna sig, den sista större civilmilitära kår vid flottan, som återstår att omorganisera, tillöka och gifva bättre lön. Ehuru statsutskottet i allt väsentligt enhälligt hemställt om bifall till Kungl. Maj:ts förslag, har det dock i några punkter afvikit därifrån.

En ärad talare på stockholmsbänken, herr Natt och Dag, har nyss haft ordet i denna fråga. Jag skall be att på det allra lifligaste få instämma i allt hvad han sade.

Mot den siste ärade talarens försvar för statsutskottets åtgärd att afknappa på den af Kungl. Maj:t föreslagna utbildningstiden af 10 år för mariningenjörerna skall jag be att få säga några ord.

Vid närmare undersökning tror jag icke, att den af utskottet föreslagna utbildningstiden i verkligheten kommer att befinnas blifva väsentligt kortare, än den af Kungl. Maj:t föreslagna. Efter hvad som blifvit mig upplyst förhåller det sig nämligen så, att en ung man, som önskar komma in vid tekniska högskolan, icke kan vinna inträde där förrän nära ett och ett halft år efter studentexamen, d. v. s. hösten påföljande året efter sedan denna examen aflagts. Detta beror därpå, att elevplatserna vid högskolan för närvarande äro i förväg upptagna. Det kan ju hända, att skolan kan utveckla sig så, att den kan komma att mottaga större antal elever, men för närvarande få de inträdessökande, såsom sagdt, vänta nära ett och ett halft år efter aflagd studentexamen. Följden däraf blifver, att utbildningstiden för marin-ingenjörerna, äfven om utskottets förslag antages, icke skulle blifva mindre än 10 år.

Ang. höjning af anslaget till flottans kärar och stater.
(Forts.)

Jag skall icke repetera hvad som står i den kungl. propositionen, utan vill endast hemställa till kammaren att i denna punkt besluta i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Natt och Dag: Herr talman, mina herrar! Det finnes dock en sak, som jag tror utskottet har förbisett, när det föreslagit en indragning af sjökrigsskolekursen för de blifvande marin-ingenjörerna. Utskottet har ju föreslagit denna förändring i syfte att förkorta dessa ingenjörers utbildningstid. Men utskottet har därvid, synes det mig, glömt, att dessa aspiranter också måste fullgöra sin värnplikt, därest de icke före sitt inträde i värnpliktsåldern på något annat sätt fullgjort den. Jag ber att få påpeka, att sjökadetterna anses såsom stamanställda, och att marin-ingenjörskadetterna således genom den föreslagna kursen i sjökrigsskolan skulle anses hafva fullgjort sin värnplikt. Värnpliktstiden för elev uti tekniska högskolans afdelning för skeppsbyggnadskonst är 10 månader, emedan de fullgöra den vid flottan. Dessa 10 månader sparar man således, om man genomgår denna kurs i sjökrigsskolan. Detta bör väl ändå förändra saken något, ity att den besparing i tid, som utskottet trott sig vinna, icke blifver mera än några månader. Jag har endast velat framhålla denna omständighet.

Herr Persson i Stallerhult: Jag kan icke se annat, än att staten bör tillgodogöra sig äfven dessa ingenjörers värnpliktsöfningar. De skulle således fullgöra dem antingen vid sjökrigsskolan eller på vanligt sätt vid flottan, såsom den föregående talaren nämnde. I senare fallet tager man ju ej bort någon tid för de blifvande ingenjörerna, men staten tillgodogör sig deras värnplikt på ett bättre sätt än som skulle blifva fallet, därest de fullgjorde den vid sjökrigsskolan.

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

Herr Petersson i Påboda: Herr talman! Herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet drog i tvifvelsmål, huruvida indragandet af den föreslagna kursen i sjökrigsskolan skulle innebära någon förkortning af mariningenjörernas utbildningstid, och anförde som skäl härför, att det numera nästan vore regel, att hvarje student, som sökte inträde i tekniska högskolan, finge vänta $1\frac{1}{2}$ år efter studentexamen, enär tillströmningen vore så stor och långvarig praktik vid mekaniska verkstäder fordrades. Det är sant, att förhållandena vid tekniska högskolan äro sådana, att många icke vinna inträde där genast efter aflagd studentexamen, utan få vänta någon tid, men jag tror icke, att man kan påstå, detta är regel. Ynglingar, som aflägga studentexamen med goda betyg och därjämte skaffat sig praktik vid mekaniska verkstäder, komma nog in vid tekniska högskolan redan samma år, som de blifvit studenter. Jag skall också be att få påminna därom, att enligt utskottets förslag tillfälle skulle beredas mariningenjöraspiranterna att redan det år, under hvilket de komma upp i 7:2 medfölja på sommarexpeditioner på flottans fartyg, där de skulle få deltaga i arbetet i maskinrummen och på detta sätt erhålla praktisk utbildning, äfvensom att sedermera under sommaren mellan studentexamen och inträdet i tekniska högskolan likaledes komma ut på sjöexpeditioner. Aspiranterna skulle således under två somrar erhålla praktisk utbildning och komme därigenom att skaffa sig så goda meriter, att man kunde hoppas, att de på hösten efter andra årets sjöexpedition skulle vinna inträde i tekniska högskolan. Under sådana förhållanden är det gifvet, att ett år måste besparas för dessa mariningenjöraspiranter, ett år, som kan hafva stort värde för dem.

Dessutom får man väl antaga, att den föreslagna kursen vid sjökrigsskolan mera är afsedd att gifva aspiranterna en militär stämpel än att skaffa dem ren fackutbildning för det kall, åt hvilket de skola ägna sig. Jag skall bestyrka detta påstående med hvad de sakkunnige efter verkställd utredning själfva hafva uttalat. Enligt hvad på sidan 23 i statsverkspropositionen rörande femte hufvudtiteln anföres, betonade de sakkunnige särskildt, att det framför allt vore viktigt för mariningenjöraspiranterna, att de bereddes tillfälle att vid unga år knyta förbindelser med de blifvande sjöofficerarne. Jag skall be att ordagrant få citera detta uttalande. Det lyder: »De sakkunnige, som nogsammt insåge vikten af att ofvan angifna missförhållanden i möjligaste mån undanröjdes och särskildt af att det militära intresset blefve bättre tillgodosedt än hittills varit fallet, ansåge detta kunna vinnas hufvudsakligen genom en förändrad utbildning, gående ut på att redan under ynglingaåren gifva dem, som aspirerade på att blifva mariningenjörer, jämte teknisk äfven sjömilitär utbildning, hvarvid särskildt borde beaktas önskvärdheten af att ingenjörseleverna bereddes tillfälle att i unga år knyta förbindelser med de blifvande sjöofficerarna.»

Jag medgifver, att äfven den sist omnämnda omständigheten kan vara af en viss betydelse, i all synnerhet med hänsyn till den ställning, mariningenjörerna ombord komma att intaga, och det umgängeslif, de där skola föra. Men, mina herrar, frågan gäller, huruvida detta ändock är en så viktig synpunkt, att man skall fordra, att på grund häraf dels aspiranterna nödgas underkasta sig ett års längre utbildning och dels staten för ändamålet använder icke så litet penningar, då man väl får anse, att mariningenjörerna, äfven om utskottets förslag godkännes, skola erhålla en så fullständig fackutbildning, som gärna kan ifrågasättas.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Sedan herr talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Afd. II.

Första stycket.

Mom. a) och b).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning af *mom. c)* begärdes ordet af

Herr Persson i Stallerhullt: Herr talman! Jag har vid detta moment anmält min reservation, hvilken finnes antecknad på sidan 228, och jag skall därför be att få yrka bifall till densamma.

Det beslut, som kammaren beträffande mariningenjörkåren redan har fattat, medför, såsom den i utskottets utlåtande införda tabellen utvisar, en ganska stor ökning af utgifterna på ifrågasatt område. Därtill kommer emellertid något, som icke framgår af tabellen, nämligen de ökade utgifterna för kårens pensionering. När pensionsrätten blir förmånligare, komma utgifterna för pensioneringen nödvändigtvis att ökas. Staten betalar ju hela fyllnads-pensionen. Den öfriga delen af pensionen utgår från flottans pensionskassa, till hvilken vederbörande tjänsteinnehafvare erlägga afgifter i mån af pensionernas storlek. Men dessa afgifter äro ju icke högre, än att staten får lämna tillskott med ofantligt stora belopp, hvilket framgår af hvarje års berättelse öfver revisionen vid flottans pensionskassa. Nu är det ju klart, att vid tidigare pensionsålder utgifterna för pensioneringen blifvit mycket högre såväl för kassan som för statsverket. Utskottet har här

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.
(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

föreslagit en pensionsålder af 65 år för marinöfverdirektör och 60 år för enhvar annan, som tillhör mariningenjörkåren. Jag har åter i reservationen yrkat, att samtliga till kåren hörande tjänstemän skulle blifva pensionsberättigade först vid uppnådda 65 lefnadsår.

Såsom af motiveringen till denna punkt framgår, förhåller det sig så, att, — jag tror mig kunna påstå det — knappast någon kan blifva pensionsberättigad redan vid en ålder af 60 år, emedan utbildningstiden enligt det nu fattade beslutet blir så lång och därtill kommer, att tjänstgöring såsom extra ingenjör icke får medräknas. Jag tror därför, att knappast någon kommer att kunna räkna sina 30 tjänstår redan vid 60 lefnadsår. Jag har därför ansett, att man här borde bestämma en lefnadsålder af 65 år i öfverensstämmelse med förhållandet på de allra flesta civila tjänsteområden.

Det kan visserligen sägas, att mariningenjörernas ställning är af civil-militär natur och mera närmar sig det rent militära, men deras verksamhet är dock så anordnad, att densamma hufvudsakligen afser civila göromål. Jag anser därför, att man skulle kunna jämställa denna kår med den stora kår, marinintendenturkåren, för hvilken Riksdagen för två år sedan fastställde stat. Dessa tjänstemän blifva ej pensionsberättigade förr än vid 65 års ålder. Åtskilliga af de mariningenjörer, om hvilka här är fråga, komma att helt och hållet få sin verksamhet i land. Icke mindre än 9 af dem komma att, såsom synes af staten, blifva stationerade i Karlskrona eller i Stockholm, där de få tjänstgöra vid varfven. Man kan då fråga: är det nödvändigt att för dessa ingenjörer bestämma pensionsåldern till endast 60 år och berättiga dem att vid 60 års ålder erhålla denna höga pension? Hvarför icke för dessa ingenjörer liksom för öfverdirektören fordra uppnådd ålder af 65 år? Detta skulle vara i öfverensstämmelse med hvad som gäller för nästan alla andra civila tjänstemän, hvilka måste hafva uppnått en ålder af 65 år, innan de blifva pensionsberättigade. Man har ju till och med ifrågasatt att föreskrifva ännu högre pensionsålder än 65 år.

Genom ett bifall till mitt förslag skulle ju en väsentlig besparing af utgifter äga rum. Man har matematiskt räknat ut, huru det ställer sig vid förvärfvandets af pensionsrätt genom inbetalningar. Man finner däraf, huru ofantligt stor skillnaden är mellan de pensioner, som med samma inbetalningar erhållas vid 60 och vid 65 års ålder. Jag tror, att det ställer sig så, att man med samma inbetalningar vid 60 års ålder endast erhåller hälften så stor pension som vid 65 års ålder, och det blefve ju här staten, som finge gälda kostnaderna för den dyrare pensioneringen.

Jag har trots, att starka skäl skulle finnas för bifall till min reservation, hvilken, såsom jag angifvit, innebär, att pensionsåldern för samtliga till ifrågavarande kår hörande tjänstemän

skulle bestämmas till 65 år i likhet med hvad utskottet föreslagit för marinöfverdirektören. Jag yrkar alltså, att förevarande punkt måtte erhålla den lydelse, som föreslås i reservationen. Jag skall be att få uppläsa momentet, sådant det lyder med denna affattning: »att marinöfverdirektör samt enhvar annan, som tillhör mariningenjörkåren, skall, då han uppnått 65 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå så länge han finnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna».

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till reservationen.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Herr talman, mina herrar! I förevarande afseende har Kungl. Maj:t föreslagit, att pensionsåldern skulle blifva för marinöfverdirektören 60 år och för de öfriga, som tillhöra mariningenjörkåren, 55 år. Statsutskottet har höjt pensionsåldern för den före till 65 år och för de öfriga till 60 år, och några reservanter hafva för samtliga föreslagit 65 år.

Jag skall be att få erinra kammaren om hvad som beslutits vid föregående tillfällen, då mariningenjörstaten varit före i riksdagen. Vid mariningenjörstatens bildande 1867 föreslogs en pensionsålder af 55 år, hvilken emellertid då af Riksdagen höjdes till 60 år. 1874 föreslog Kungl. Maj:t öfvergång till den militära formen hufvudsakligen för att därigenom pensionsåldern måtte sänkas till 55 år, hvilket ansågs erforderligt, för att kåren måtte erhålla ökad tjänstbarhet samt städse vara i jämbredd med ingenjörsvetenskapen och sjömaterielens utveckling. Statsutskottet ansåg då detta vara af förhandenvarande omständigheter med nödvändighet betingadt, därest ifrågavarande kår skulle kunna motsvara de stora anspråk, som måste ställas på densamma. Pensionsåldern sänktes i öfverensstämmelse med utskottets förslag till 55 år.

Så föreslog för 31 år sedan statsutskottet, och så beslöt då Riksdagen. Om det var behöfligt då att sätta en så låg pensionsålder, så är väl en så låg pensionsålder ännu mer behöflig i denna stund. Utvecklingen af våra fartyg med deras många och invecklade maskinerier af alla möjliga slag kräfver ovillkorligen, att det är unga, raska mariningenjörer ombord; och man kan väl knappast begära, att gamla, kanske åldersbrutna män, hvaraf kåren delvis skulle kunna komma att bestå, om pensionsåldern enligt reservanternas förslag sattes till 65 år, skola kunna såsom mariningenjörer på ett verkligt effektivt sätt tjänstgöra på våra moderna krigsfartyg, krypa i alla gångar och för öfrigt utföra alla de ansträngande arbeten, som af dem kräfvas. Det tror jag näppeligen.

Jag föreställer mig, att reservanterna satt siffran till 65 år

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kärer och
stater.*

(Forts.)

därför, att för marinintendenturkåren, hvars organisation beslöts för några år sedan, denna pensionsålder blifvit bestämd. Härvidlag föreligger emellertid en högst väsentlig skillnad. Med undantag af de yngre intendenterna, som tjänstgöra ombord såsom fartygs-, eventuellt stabsintendenter, hafva dessa marinintendenter sin tjänstgöring i land. De sitta på räkenskapskontoren och tjänstgöra där såsom andra civila tjänstemän. Helt annat är förhållandet med maringenjörerna och deras tjänstgöring ombord å flottans fartyg; och jag tror, att stora olägenheter skulle uppstå, om Riksdagens beslut skulle blifva i enlighet med reservationen. Jag för min del är öfvertygad om att det vore riktigast att, för att få en verkligt effektiv, kraftig mariningenjörkår, pensionsåldern bestämdes i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, till hvilket jag därför anhåller, att kammaren måtte lämna sitt bifall.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman! Jag ansluter mig till alla delar till den motivering, som herr Carl Persson i Stallerhult anfört till stöd för den vid punkten fogade reservationen, och ber således att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i denna punkt. Såsom herrarne finna af betänkandet och såsom äfven anmärkts från statsrådsbänken, har Kungl. Maj:t föreslagit en pensionsålder af 60 år för öfverdirektören och 55 år för mariningenjörerna. Denna ålder har statsutskottet i bägge fallen höjt med fem år eller till respektive 65 och 60 år; och jag undrar, om det ej är rimligt att bestämma pensionsåldern på det sätt statsutskottet här föreslagit och ej, såsom reservanterna föreslå, till 65 år för hela den till kåren hörande personalen. Dessa mariningenjörer få i alla fall åtskilliga gånger tjänstgöra ute på fartygen under kanske mången gång svåra förhållanden, så att de möjligen vid en ålder öfver 60 år ej hafva den tjänstbarhet, som kunde erfordras vid sådana tillfällen, då deras krafter på allvar behöfde tagas i anspråk. Vid sådana tillfällen är det naturligen af vikt att hafva personer med full vigör och full tjänstbarhet. Jag anser det således lämpligt att här antaga statsutskottets förslag, hvarför jag, herr talman, ber att få yrka bifall till detsamma.

Herr Lindblad: Jag vill ej underlåta att vid detta tillfälle uttala, att jag för min del måste ansluta mig till reservanternas förslag. Det är ju sant, att officerare, såväl vid armén som flottan, erhålla pension vid en tidigare ålder än andra statstjänare af särskilda skäl, men att detta skulle utsträckas äfven till den civilmilitära personalen, kan jag för min del ej finna skäl till. Tvärtom måste man gifva de stråfvanden rätt och anse den åsikten

fullt rättvis, att man bör söka att, såvidt möjligt är, få samma bestämmelser i fråga härom öfver hela linjen, d. v. s. för såväl civilmilitära ämbets- och tjänstemän som för de civile.

Det anfördes af herr statsrådet, att det skulle vara skillnad mellan denna kår och andra, och att denna kårs tjänstbarhet skulle kräfvat tidigare pensionsålder än t. ex. förhållandet var med marinintendenturkåren, med hvilken densamma ej i det fallet kunde jämnställas. Men såvidt jag kan läsa rätt, hafva de sakkunnige, enligt hvad som står på sidan 84 i betänkandet, uttalat, att af de 30 mariningenjörerna skulle 7 användas i marinförvaltningen, 5 å Karlskrona varf, 3 å Stockholms varf, 5 för kontroll af nybyggnader och *endast 10 för sjökommendering under sommarens*. Det synes mig då mycket lätt för vederbörande att just placera de yngre till tjänstgöring på fartygen och reservera plats i land åt de äldre, och jag kan ej finna något skäl, hvarför man — då det af den förste talaren påvisats, att i regel denna lefnadsålder torde uppnås, innan tjänstären intjänas — skulle frångå bestämmelsen om en pensionsålder af 65 år, hvarigenom man skulle åstadkomma en väsentlig och eftersträfvansvärd likhet öfver hela linjen.

Herr talman! Med anledning häraf ber jag att få ansluta mig till reservationen.

Herr Persson i Stallerhult: Det var mig icke obekant, att sådana uttalanden, som vi nyss hörde uppläsa från statsrådsbänken, förut gjorts beträffande pensionsåldern, men jag vill dock påstå, att sedan dess förhållandena ändrat sig något. Andra Kammaren i synnerhet har ju flera gånger haft på tal att få högre ålder stadgad för militärernas pensionsrätt. Men den har därvid alltid stannat i minoritet; och man har då alltid hört framhållas, att det visst ej är meningen, att militärerna skola, genast som de få pension, fullständigt försvinna ur tjänstgöringen, utan att de hvilken dag som helst, då fara är å färde, kunna inkallas i tjänstgöring såsom reservofficerare. Förhållandena hafva dock som sagdt härvidlag något förändrats, ty nu håller man på alla områden på att skapa själfständiga reservkårer, som få denna uppgift. Äfven på detta område är det ju meningen att skapa en sådan reservkår, så att när mariningenjörerna vid en jämförelsevis låg lefnadsålder afgått med pension, har man icke allenast dem att använda som reserv, utan en helt och hållet fristående kår. Således kan man använda tjänstemännen både på det militära och det civilmilitära området längre nu än förr och ändå icke riskera något. Man ser, hur det ställer sig, då officerare och äfven andra personer hafva rätt att afgå med pension vid tidig ålder. Vid 55—60 år äro de i de flesta fall i sina bästa år, och kanhända deras arbete är som värdefullast just mellan 60 och 65 år, när de hafva hela tjänstetidens samlade erfarenhet, som skulle

Ang. höjning af anslaget till flottans kårer och stater.

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kärer och
stater.
(Forts.)*

kunna komma tjänsten till godo. Om de afgå vid en ålder af 55—60 år och om de ännu äro friska och raska, söka de sig då selsättning hos staten mot högt arfvode eller ock kasta de sig in på privata banor och täfla där med yngre förmågor, använda sina väl bibehållna arbetskrafter samt den erfarenhet de förut vunnit i statens tjänst. Jag frågar, om det är skäl i att fortsätta på detta sätt. Det är väl icke tu tal om att man bör försöka utnyttja personalens arbetskraft å den plats i statens tjänst, som den är satt att sköta, så långt dess arbetskraft räcker till. Icke är deras arbetskraft i allmänhet vid 55—60 års ålder så nedsatt, att de icke kunna sköta sin tjänst. Är det nu en eller annan, som icke förmår sköta sin befattning, finns det ju extra arbetskrafter att tillgå vid tillfällig tjänstledighet.

Herr talman, jag ser icke, att något skäl anförts, som kan föranleda mig att frångå mitt nyss framställda yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, proposition dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den af herrar Persson i Stallerhult och Nilsson i Skärhus vid detta moment afgifna reservationen.

Herr talmannen fann den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja, men votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i II afd. första stycket mom. c) i första punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herrar Persson i Stallerhult och Nilsson i Skärhus vid detta moment afgifva reservationen.

Röstsedlarne uppräknades i vanlig ordning och visade 75 ja, men 108 nej, hvadan kammaren således fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Mom. d).

Utskottets hemställan bifölls.

Andra och tredje styckena.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Härefter föredrogs *fjärde stycket*; och anförde därvid:

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Kungl. Maj:t har i denna punkt äskat ett stipendium af 1,200 kronor till dem af eleverna, som efter slutad kurs vid Tekniska högskolan skulle utgå på praktiska öfningar. Statsutskottet yttrar om denna sak på sidan 98 följande: »däremot anser utskottet det vara välbehöfligt, att de bästa af förenämnda ynglingar, till det antal, som anses erforderligt för rekrytering af mariningenjörkåren och dess reserv, efter genomgången högskolekurs tilldelas de af Kungl. Maj:t föreslagna större stipendierna af 1,200 kronor om året för att sätta dem i tillfälle att under två år arbeta vid lämplig mekanisk verkstad». Vidare säger utskottet på sidan 100: »De föreslagna stipendierna torde kunna tills vidare i mån af behof utgå af de besparingar, som uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp».

Däraf drager jag den slutsatsen, att statsutskottet tänkt sig, att medlen till dessa stipendier skulle få utgå af besparingarne för mariningenjörkåren.

Däremot återfinnes på sidan 228 i statsutskottets utlåtande en reservation af herrar C. Persson, S. O. Nylander och A. Petersson, hvilka ansett: »att Kungl. Maj:ts förslag, att Riksdagen måtte medgifva, att de besparingar, som kunna uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp, måtte i mån af behof få användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörkårens organisation, icke bort af utskottet tillstyrkas». Om denna reservation skulle bifallas af kammaren och Riksdagen, kan jag icke se, hvarifrån Kungl. Maj:t skulle få medel till betäckande af utgiften för ifrågavarande stipendier, och det skulle vara önskligt att få klarhet härutinnan.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag hade egentligen icke tänkt uppträda vid denna punkt och yrka bifall till reservationen i den af herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet nyss upplästa delen. Jag skulle icke heller hafva begärt ordet, om icke statsrådet vändt sig direkt till reservanterna med förfrågan hur det skulle ställa sig med de redan nu beslutade stipendierna å 1,200 kronor.

Orsaken till reservationen är helt enkelt den, att Riksdagen i fjol beslöt, att sådana medel som kunna uppkomma genom besparingar, då tjänster på ordinarie stat icke kunna besättas, skola förbehållas statsverket. När Riksdagen fattat ett sådant beslut och Kungl. Maj:t i år tagit fasta på det och i sina inkomstberäk-

ningar äfven antydt denna Riksdagens skrivelse, hafva reservanterna tyckt sig finna, att man genom ett bifall till utskottets uttalande i denna del skulle komma att upphäfva Riksdagens nyss åberopade beslut, så att Kungl. Maj:t åter skulle fritt få föfoga öfver besparingar till, som det heter, organisationens genomförande. Det är alldeles samma passus, som förekommer vid åtskilliga andra stater, t. ex. den till kustartilleriet. Men vid kustartilleriets uppsättande var det en helt annan organisation än nu. Här blir det åter endast en löneförbättring genom denna stat jämte några fler platser som blifva besatta; det är alltsammans. Att använda några medel till genomförandet af organisationen hafva reservanterna icke tänkt sig erforderliga. Man har exempel på huru reserverade medel användts vid kustartilleriet; och man har velat förekomma, att de skulle användas så här.

Statsrådet syftade nu på att om reservanternas förslag bifölles, så att denna möjlighet skulle uteslutas, så finnas inga medel till dessa stipendier på 1,200 kronor eller sammanlagdt 2,400 kronor. När man emellertid ser på de fordringar som ställas på dem, som skola blifva stipendiater, frågar jag: finns det verkligen någon, som redan år 1906 kan uppträda och göra anspråk på dessa 1,200 kronor? Därpå tviflar jag och många med mig, såvidt man icke vill lämna stipendierna åt två elever, innan de hafva genomgått de kurser, som äro föreskrifna. Reservanterna ha således tänkt sig, att stipendierna icke skulle kunna utgå redan år 1906, det skulle således icke behövas några medel till dem, och då är det ju ingen fara att utesluta detta stycke.

I alla fall skall jag för min del icke yrka på att punkten skall utgå, ty det har icke så stor betydelse, som man vid reservationens affattande tänkt sig. Det skall blifva intressant att se, huruvida någon kan göra anspråk på eller få sig tilldelade ifrågasvarande stipendier redan år 1906.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan blef af kammaren bifallen.

Afd. III.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang. höjning af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll.

Efter föredragning häruppå af *punkten 6*, angående höjning af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, begärdes ordet af:

Herr Bergström, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Af det anslag, som här är i fråga, bestrides kostnaden för under-

hållet af flottans materiel. Kungl. Maj:t har funnit, att detta anslag icke är tillräckligt för sitt ändamål och därför påyrkat en höjning af detsamma.

Bristen i anslaget kan ju Riksdagen fylla — statsutskottet har också tillstyrkt detta, och Riksdagen kommer utan tvifvel att bifalla Kungl. Maj:ts framställning. Men det är nog en annan brist än bristen i anslagsbelopp, som på åtskilliga punkter vidlåder underhållet af flottans materiel. Det är enligt mitt förmenande en brist och en betänkelig brist på omtanke och omvårdnad, som därvidlag visar sig i åtskilliga afseenden. Jag skall endast här anföra ett enda vittnesbörd därom, och jag är därvid nog lycklig att helt och hållet kunna bygga på officiell grund.

Uti en generalrapport, den senaste, som afgifvits af afdelningschefen för Stockholms torpedskoleafdelning, annoterar denna afdelningschef för det första såsom en allmän iakttagelse på sitt eget område med afseende å materielen, att, oakadt varfven ganska lång tid före expeditionernas början erhålla kännedom om hvilka torpedbåtar, som skola utgå, dock ganska talrika anmärkningar mot materielen förekomma. Och han går sedermera under detta kapital in på ett alldeles speciellt exempel på beskaffenheten af den materiel, som kan levereras ifrån flottans varf. För att jag i denna punkt icke skall på något sätt färglägga den i sig tillräckligt färgstarka bilden, skall jag tillåta mig att ordrätt återgifva hans ord. De äro icke alltför många.

Han anför rörande dykare- och dykerimaterielen följande:

»Då i verkstadsfartyget Rans uppörd icke ingår någon dykeriapparat, rekvirerades såsom lån från flottans härvarande varf en sådan apparat med tillbehör, hvilken, med anteckning å lånehandlingen, att apparaten var »brukbar», kort före fartygets afgang från stationen emottogs af fartygets uppördsskeppare. Denne, som emellertid var alldeles obekant med de fordringar, som ställas på en dykeriapparat, litade på anteckningen, att apparaten var »brukbar», och emottog densamma utan anmärkning.

Kort efter afdelningens ankomst till sin förläggningsplats klagjordes dykeriapparaten för att vara till hands vid förefallande behof, hvarvid befanns, att af de två apparaten tillhörande dykarekostymerna var den ena så utsliten och trasig, att densamma var till sitt ändamål fullkomligt oanvändbar, och den andre var föga bättre, men ombord kommenderade dykare trodde sig dock kunna använda densamma.

På grund häraf insändes oförtöfvadt den sämsta dykarekostymen till varfvet för att repareras eller utbytas, men innan reparation eller utbyte hunnit ske, måste dykning företagas efter en torped, som gått i bottnen, hvarvid sålunda endast den bättre af de båda från varfvet utlämnade kostymerna fanns att tillgå. Dykaren hade emellertid icke nedkommit på mer än några få meters djup, förrän betydligt med vatten inträngde genom dykare-

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
nybyggnad
och underhåll.*
(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
nybyggnad
och underhåll.*

(Forts.)

kostymen och tvingade honom att skyndsamt uppstiga, hvilket tydligt visar, i hvilket bristfälligt skick de från varfvet utlämnade dykarekostymerna befunno sig. — —

Någon förlust vare sig af människolif eller materiel skedde sålunda icke vid detta tillfälle — fortsätter afdelningschefen —, men kunde lätt hafva inträffat. Att, såsom vid detta tillfälle skett, fullständigt oanvändbar materiel, afsedd för så maktpåliggande och riskabelt arbete som dykning efter förlorade torpeder, kunnat såsom brukbart från flottans varf utlämnas, synes mig vara ett synnerligen betänkligt förhållande, och har jag också redan den 18 sistlidne maj — det var den 18 maj 1904 — till varfschefen afgifvit rapport härom.

Förutom vid här omnämnda tillfälle ha vid torpedskolan dykeriarbeten förekommit tre gånger efter torpeder, som gått till botten, och af dessa dykeriarbeten har endast ett kunnat tillfredsställande utföras med skolans dykare dels på grund af dålig dykeriemateriel och dels på grund af bristande skicklighet hos de båda såsom dykare kommenderade eldarne. Tvenne lättare dykeriarbeten, nämligen vid torpedbåten n:o 81:s grundstötning och vid upptagning af resterna af en sprängd torped, hafva dock af dessa dykare utförts. Vid ett tillfälle, då en torped gått till botten på 34 meters djup, måste dykare förhyras från Bärnings- och dykeribolaget Neptun, emedan skolans dykare förklarade sig icke kunna nedgå på sådant djup, och vid ett annat tillfälle, då en torped gått i botten på endast 18 meters djup, blef densamma upptagen af en från kustartilleriet lånad dykare, sedan, förutom torpedskolans båda ordinarie dykare, två andra af flottans såsom dykare utbildade eldare förgäfves sökt utföra arbetet, som dock icke var synnerligen svårt, då torpedens plats var noga känd och utmärkt. Vid sist nämnda tillfälle inträffade, att två af dykarne kort efter nedstigandet uppföto i medvetlost tillstånd.

Hvad jag här anfört synes tyda på, att hvarken flottans dykeriemateriel befinner sig i så fullgodt skick, som man har rättighet att fordra, ej heller att flottans dykare erhålla en tillfredsställande utbildning och så ordnad öfning, att desamma kunna vinna erforderlig skicklighet i dykning samt sedermera bibehålla och förkofra sin en gång förvärfvade vana och skicklighet i dykeriarbeten.»

Denna af nämnda chef afgifna rapport slutar i denna punkt med en hemställan om åtgärder för att bereda nödig utbildning och öfning af flottans dykarepersonal. Och denna hemställan har, enligt hvad jag har mig bekant, marinförvaltningen också skänkt sin tillstyrkan. Huruvida ärendet sedermera har ledt till någon departementschefens åtgärd eller till något Kungl. Maj:ts beslut, är mig däremot okänt.

Emellertid synes det mig, att det här kräfvades äfven åtgärder af annan art än den nu berörda. Det är nämligen tydligt, att

man har rätt att fordra, att flottans materiel skall vårdas på reglementsenligt sätt och hållas i sådant stånd, att den är fullt effektiv för sitt ändamål. Det går på denna punkt liksom på andra, där det gäller underhållet, icke an att skylla på bristande tillgångar. Ty där brist har uppstått i anslag — sådana brister kunna nämligen vid flera tillfällen uppstå — har det i alla händelser aldrig rådt någon som helst brist på medel. Marinförvaltningen har alltid af omhänderhafvande medel bestridt hvad som för de särskilda ändamålen påfordrats.

Det skulle utan tvifvel vara af vikt, att här också vidtoges åtgärder, ägnade att stärka ansvarskänslan hos varfscheferna och deras underlydande, så att icke några liknande kalamiteter vare sig på sådana mera begränsade områden som det här ifrågavarande eller på andra större och ännu viktigare områden måtte inträffa för framtiden genom deras förvållande.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på denna sak, som endast och allenast är *ett* exempel på hvilka brister, som kunna förefinnas med afseende på underhållet af flottans materiel. I fråga om den framställning, som här föreligger med hänsyn till anslaget belopp, har jag icke något annat yrkande än om bifall till statsutskottets hemställan.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Herr talman, mina herrar! De anmärkningar, som den siste ärade talaren nyss gjorde angående underhållet af flottans materiel, är jag icke i tillfälle att nu på rak arm i detalj besvara. Jag kan endast helt generellt yttra mig därom. Och jag tror mig därvid kunna med fog säga, att flottans materiel är väl underhållen, ehuru det nog kan hända, att särskildt i fråga om torpedbåtar någon gång någon mindre anmärkning kan vara att göra. Detta vill jag icke bestrida.

Hvad emellertid angår det speciella fall, som den siste ärade talaren framdrog, vill jag påminna mig — jag säger uttryckligen: vill jag påminna mig — att, när den rapport kom in, hvarom han talade, varfschefen i Stockholm — det var nämligen dit, fartyget i fråga hörde — vid ett tillfälle meddelade mig, att anledningen, hvarför dykarekostymerna befunnit sig i ett så dåligt skick, icke varit den, att de vid utlämnandet från varfvet varit bristfälliga — jag ber därjämte att få nämna, att när en fartygsuppbördsman från varfvet mottager effekter eller persedlar, är det hans skyldighet att se till, att dessa äro fullt brukbara och i annat fall icke mottaga dem — utan att detta berott därpå, att dessa dykarekostymer, hvilka hufvudsakligen äro tillverkade af guttaperkatyg, genom att ombord placeras i grannskapet af någon värmekälla, ångpanna eller dylikt, klibbat ihop sig; och när man skulle skilja dem åt, blef det en del små läckor här och hvar, hvilket också visade sig, när dykaren kom ned på större djup.

Ang. höjning
af anslaget
till flottans
nybyggnad
och underhåll.
(Forts.)

Jag tror således, att man vid närmare undersökning skulle finna, att orsaken till det inträffade missödet i detta fall icke berott på varfschefen, utan på fartygsbefälet och närmast på den ombord, som hade tillsynen öfver ifrågavarande inventariopersedlar.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Ang. anslaget
till sjökrigs-
skolan.*

Punkten 7, angående anslaget till sjökrigsskolan.

Kungl. Maj:t hade under punkten 6 af femte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen dels att medgifva, att för lärare och öfrig personal vid sjökrigsskolan måtte bestämmas följande löneförmåner att gälla från och med år 1906:

för lektor: fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor, 5) 4,000 kronor jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

att lektor skulle vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kunde varda stadgad;

att med ordinarie lektorsbefattning icke finge förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befunnos icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid sjökrigsskolan, hvarjämte lektor icke finge utöfva lärarverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i sjökrigsskolan;

att tjänstgöringspenningar skulle beräknas utgå för tiden från och med september till och med april månad och utbetalas med en åttendedel i månaden under nämnda tid samt att tjänstgöringspenningar icke finge af tjänstens innehafvare uppbäras, under det han åtnjöte full tjänstledighet, utan skulle för denna tid utgå till den, som förrättade tjänsten;

att lektor, som af sjukdom hindrades att sin befattning förätta, ägde uppbära hela lönen, men att den, som undfinge ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstängdes eller eljest vore lagligen förhindrad att befattningen sköta, kunde förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordrades eller eljest pröfvades skäligt;

att uppflyttning från lägre till högre lönegrad finge för lektor äga rum efter förloppet af fem år, därest han under mer än fyra femtedelar af den tjänstgöringstid, som erfordrades för att vinna nämnda uppflyttning, med nit och skicklighet bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag;

att, därest ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk blefve utnämnd till lektor vid sjökrigsskolan och redan intjänat högre

aflöning än lektors begynnelseaflöning, honom skulle omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg som lektor, att hans aflöning i sistnämnda befattning blefve lika hög som den aflöning, han senast åtnjutit som adjunkt; skolandet, där adjunkt vid befordran till lektor icke erhöle högre aflöning än den han som adjunkt uppburit, för uppflyttning i närmast högre lektorlönegrad honom tillgodoräknas den tid, hvarunder han innehaft adjunktsbefattningen, efter det han i denna befattning senast uppflyttades till högre lönegrad;

Ang. anslaget till sjökrigsskolan.
(Forts.)

att vid uppflyttning i högre lönegrad den högre aflöningen icke finge tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnädd;

att lektor, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigade honom till pension, icke finge samma förhöjning tillträda;

att lektorer vid de allmänna läroverken, lärare vid högre lärarinneseminariet och lärare vid folkskoleseminarierna finge, vid öfvergång till sjökrigsskolan, för tillgodonjutande af aflöning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring såsom ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan blifvit stadgade;

att de i kungl. cirkulären den 1 juni 1877 och 18 maj 1878 omförmälda docenter vid universiteten ägde att efter utnämning till lektor vid sjökrigsskolan för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig till godo den tid, dock ej utöfver tre år, de med nit och skicklighet deltagit i undervisningen vid universitetet, såvidt de vunnit behörighet till anställning vid allmänt läroverk;

att det antal lönetersår, som ordinarie och extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och högre lärarinneseminariet samt docenter vid universiteten och lärare vid enskilda läroverk intjänat vid utgången af år 1904, äfvensom de motsvarande år, som vikarierande lektor vid sjökrigsskolan då tjänstgjort, finge honom tillgodoräknas såsom lektor vid sjökrigsskolan;

att lektor skulle äga att af kadetternas terminsafgifter årligen erhålla ett hyresbidrag af 700 kronor;

att till lärare i icke militära ämnen, som ej vore lektor, skulle utgå arfvode beräknadt för år efter 150 kronor för undervisningstimme enligt fastställd undervisningsplan i veckan och till lärare i militära ämnen dylikt arfvode efter 120 kronor för undervisningstimme i veckan;

att för adjutant (kadettofficer) och biträdande läraren i gymnastik och vapenföring (kadettofficer) skulle utgå ett årligt arfvode till hvardera af 450 kronor;

att arfvodena till läkare, redogörare, portvakt och dräng eller städerska höjdes med i afrundade tal 15 procent af nu utgående arfvoden;

Ang. anslaget
till sjökrigs-
skolan.
(Forts.)

dels att medgifva, att Kungl. Maj:t af inflytande termins-
avgifter, hvilka dock ej finge öfverskrida 75 kronor för hvarje
ordinarie elev, skulle äga att, i den mån tillfälliga parallellklasser
blefve nödvändiga, bestrida häraf orsakade extra kostnader;

dels att godkänna stat för sjökrigsskolan af den lydelse, bilagan
n:o 8 vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärens ärenden den 14
januari 1905 utvisade;

dels ock att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till sjö-
krigsskolan från 33,540 kronor till 46,915 kronor eller med 13,375
kronor.

Under tionde hufvudtiteln hade Kungl. Maj:t i nionde punkten
föreslagit, att Riksdagen, under förutsättning af bifall till det
under femte hufvudtiteln framlagda förslaget om förbättrade löne-
förmåner för lektorerna vid sjökrigsskolan, måtte medgifva

a) att lektor vid sjökrigsskolan, som inginge på den nya löne-
staten eller som utnämndes, efter det kungörelse i ämnet utkommit,
skulle hafva rättighet och skyldighet att vid uppnådda 65 lefnads-
år och 35 tjänstår med pension från allmänna indragningsstaten
från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med af-
skedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvades
i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

b) att pensionsbeloppet skulle utgöra oafkortad lön;

c) att lektor skulle vid inträde å den nya lönestaten vara
skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensio-
nering, som kunna varda stadgade; samt

d) att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänst-
innehafvares rätt till pension trädt i kraft, å lektors löneförmåner
skulle för enhvar afgå och åt statsverket besparas följande belopp,
nämligen:

i första lönegraden.....	100 kronor
i andra »	115 »
i tredje »	130 »
i fjärde »	145 »
i femte »	160 »

Då detta förslag i vissa fall innebure villkor för ifrågavarande
lärares uppförande å den nya lönestaten, hade utskottet till behand-
ling företagit förslaget i sammanhang med nu föreliggande löne-
regleringsfråga.

Utskottet hemställde,

I. att Riksdagen måtte medgifva, att för lärare och öfrig
personal vid sjökrigsskolan måtte bestämmas följande löneför-
måner att gälla från och med år 1906:

a) för lektor: fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950
kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor, 5) 4,000 kronor jämte

tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850, och 2,000 kronor;

Ang. anslaget till sjökrigsskolan.

b) att lektor skulle vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kunde varda stadgad;

(Forts.)

c) att med ordinarie lektorsbefattning icke finge förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befunnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid sjökrigsskolan, hvarjämte lektor icke finge utöfva lärareverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i sjökrigsskolan;

d) att tjänstgöringspenningar skulle beräknas utgå för tiden från och med september till och med april månad och utbetalas med en åttandedel i månaden under nämnda tid samt att tjänstgöringspenningar icke finge af tjänstens innehafvare uppbäras, under det att han åtnjöte full tjänstledighet, utan skulle för denna tid utgå till den, som förrättade tjänsten;

e) att lektor, som af sjukdom hindrades att sin befattning förrätta, ägde uppbära hela lönen, men att den, som undfinge ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstängdes eller eljest vore lagligen förhindrad att befattningen sköta, kunde förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordrades eller eljest pröfvades skäligt;

f) att uppflyttning från lägre till högre lönegrad finge för lektor äga rum efter förloppet af fem år, därest han under mer än fyra femtedelar af den tjänstgöringstid, som erfordrades för att vinna nämnda uppflyttning, med nit och skicklighet bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag;

g) att, därest ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk blefve utnämnd till lektor vid sjökrigsskolan och redan intjänat högre aflöning än lektors begynnelseaflöning, honom skulle omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg som lektor, att hans aflöning i sistnämnda befattning blefve lika hög som den aflöning, han senast åtnjutit som adjunkt; skolande, där adjunkt vid befordran till lektor icke erhöle högre aflöning än den, han som adjunkt uppburit, för uppflyttning i närmast högre lektorslönegrad honom tillgodoräknas den tid, hvarunder han innehaft adjunktsbefattningen, efter det han i denna befattning senast uppflyttades till högre lönegrad;

h) att vid uppflyttning i högre lönegrad den högre aflöningen icke finge tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

i) att lektor, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder,

Ang. anslaget till sjökrigsskolan. som berättigade honom till pension, icke finge samma förhöjning tillträda;

(Forts.) k) att lektor vid sjökrigsskolan, som inginge på den nya lönestaten eller som utnämndes, efter det kungörelse i ämnet utkommit, skulle hafva rättighet och skyldighet att vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvades i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

l) att pensionsbeloppet skulle utgöra oafkortad lön;

m) att lektor skulle vid inträde å den nya lönestaten vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunde varda stadgade;

n) att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension trädte i kraft, å lektors löneförmåner skulle för enhvar afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

i första lönegraden.....	100 kronor
i andra »	115 »
i tredje »	130 »
i fjärde »	145 »
i femte »	160 »

o) att lektorer vid de allmänna läroverken, lärare vid högre lärarinneseminariet och lärare vid folkskoleseminarierna finge vid öfvergång till sjökrigsskolan, för tillgodonjutande af afflöning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring såsom ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan blifvit stadgade;

p) att de i kungl. cirkulären den 1 juni 1877 och 18 maj 1878 omförmälda docenter vid universiteten ägde att efter utnämning till lektor vid sjökrigsskolan för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig till godo den tid, dock ej utöfver tre år, de med nit och skicklighet deltagit i undervisningen vid universitetet, såvidt de vunnit behörighet till anställning vid allmänt läroverk;

q) att det antal lönetursår, som ordinarie och extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och högre lärarinneseminariet samt docenter vid universiteten och lärare vid enskilda läroverk intjänat vid utgången af år 1904, äfvensom de motsvarande år, som vikarierande lektor vid sjökrigsskolan då tjänstgjort, finge honom tillgodoräknas såsom lektor vid sjökrigsskolan;

r) att till lärare i icke militära ämnen, som ej vore lektor, skulle utgå arfvode beräknadt för år efter 150 kronor för undervisningstimme enligt fastställd undervisningsplan i veckan och

till lärare i militära ämnen dylikt arfvode efter 120 kronor för undervisningstimme i veckan;

s) att för adjutant (kadettofficer) och biträdande läraren i gymnastik och vapenföring (kadettofficer) skulle utgå ett årligt arfvode till hvardera af 450 kronor; samt

t) att arfvodena till läkare, redogörare, portvakt och dräng eller städerska höjdes med i afrundade tal 15 procent af nu utgående arfvoden;

II. att Riksdagen måtte medgifva, att Kungl. Maj:t af inflytande terminsafgifter, hvilka dock ej finge öfverskrida 75 kronor för hvarje ordinarie elev, finge, i den mån tillfälliga parallellklasser blefve nödvändiga, bestrida häraf orsakade extra kostnader;

III. att Riksdagen måtte godkänna det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för sjökrigsskolan (bil. n:o 6); samt

IV. att Riksdagen måtte höja anslaget till sjökrigsskolan från 33,540 kronor till 46,265 kronor, eller med 12,725 kronor.

Sedan utskottets hemställan i *afd. I* blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till:

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Palander: Herr talman, mina herrar! Uti denna punkt har Kungl. Maj:t hemställt till Riksdagen, att lektorerna vid sjökrigsskolan skola blifva fullkomligt jämställda med lektorerna vid de allmänna läroverken.

Statsutskottet har gått in på denna framställning utom beträffande en punkt, som jag anser vara ganska betydelsefull, nämligen det af Kungl. Maj:t äskade hyresbidraget å 700 kronor, som skulle utgå af kadetternas terminsafgifter.

Ett bifall till utskottets förslag i denna del skulle dock innebära, att dessa lektorer vid sjökrigsskolan komme att försättas i en högst afsevärd sämre ställning i fråga om aflöning än lektorerna vid de allmänna läroverken här i Stockholm. Den lägsta aflöningen är för båda kategorierna 4,000 kronor; men om man har 4,000 eller 4,700 kronor, är en ganska väsentlig skillnad. De 700 kronorna utgå här i Stockholm till lektorerna vid de allmänna läroverken af kommunens medel; och jag har mig bekant, att i flere af Sveriges större landsortsstäder förekomma sådana bidrag, utgående med belopp af 700 kronor eller därunder.

Anledningen till att statsutskottet afstyrkt detta hyresbidrag lärer väl till en mycket stor del bero därpå, att det uppvisats, att lektorerna vid sjökrigsskolan ha ända till 10 veckor kortare undervisningstid om vintern än lektorerna vid de allmänna läroverken. Men å andra sidan ha lektorerna vid sjökrigsskolan en betydligt intensivare undervisning under de veckor de undervisa.

*Ang. anslaget
till sjökrigsskolan.
(Forts.)*

Ang. anslaget
till sjökrigs-
skolan.
(Forts.)

Skulle nu Riksdagen gå med på statsutskottets förslag i detta fall och taga bort de 700 kronorna, torde resultatet blifva det, att den för flottan så högst viktiga sjökrigsskolan skulle få sämre lärarekrafter än elementarläroverken. Redan nu har också visat sig en följd af statsutskottets förslag, i det att, såsom chefen för sjökrigsskolan meddelat mig, en af lektorerna där anhållit om sina betyg, sannolikt i afsikt att söka sig öfver till de allmänna läroverken.

Det är, mina herrar, högst beaktansvärdt detta, och jag vågar därför anhålla, att kammaren behagade bifalla den kungl. propositionen i denna punkt.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Det var icke utan stor tvekan utskottet vid uppgörandet af denna lönestat gick med på att helt och hållet jämställa lektorerna vid sjökrigsskolan med lektorerna vid de allmänna läroverken. Ty det är att märka, att lektorerna vid sjökrigsskolan endast ha att undervisa under 28 af årets 52 veckor, under det att lektorerna vid de allmänna läroverken ha en tjänstgöringstid af 39 veckor. Men det oaktadt skulle båda dessa kategorier af lärare få alldeles samma ställning i aflöningsafseende; och nog är det bra tilltaget att för 28 veckors arbetete få lika bra betaldt som för ett lika strängt arbete under 39 veckor.

Utskottet hyste också den förhoppningen, att ingen enda röst skulle höjas emot dess hemställan att ta bort detta hyresbidrag på 700 kronor.

Jag vill erinra om, att Riksdagen för någon tid sedan behandlade en sak liknande denna, då det gällde att uppgöra och godkänna stat för landbruksinstitutet. Det var då fråga om, huruvida lärarne vid institutet skulle få åtnjuta fri bostad utan afdrag å lönen. Riksdagen afslog då yrkandet om att bereda dem denna förmån. Skulle man nu införa detta hyresbidrag af 700 kronor för dessa lektorer, oaktadt deras korta tjänstgöringstid, vore det att gå bra långt. Dessa lärare skulle väl rent af baxna att få en sådan aflöning för en så kort tjänstgöring.

Jag ber därför att få yrka afslag å Kungl. Maj:ts förslag och bifall till utskottets hemställan.

Herr Natt och Dag: Herr talman! I motsats till den föregående ärade talaren skall jag be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Det är sant, att lektorerna vid sjökrigsskolan hafva ett $9\frac{1}{2}$ veckor kortare läsår än lektorerna vid statens allmänna läroverk. Men i stället är det så att de kurser, som på den kortare tiden skola genomgås i sjökrigsskolan, äro i de humanistiska ämnena lika långa som kurserna vid statens allmänna läroverk, ett och annat litet ämne undantaget. Därtill kommer i sjökrigsskolan hela denna

militära utbildning. Sjökrigsskolelektorernas arbete är därför långt mera koncentreradt än lärarnes vid de allmänna läroverken. Det finnes ingen lektor vid sjökrigsskolan, af hvilken icke utkräfves det högsta mått af undervisning per vecka, som öfver hufvud taget är föreskrifvet för en lektor.

Det förutsätter vidare en stor yrkesskicklighet hos dessa lärare, som på kortare tid skola bibringa sina lärjungar samma vetande som en annan på längre tid.

Alltför lång tid voro sjökrigsskolans lektorer icke jämställda med öfriga lektorer i fråga om afföning. Den nuvarande afföningen till lektorerna vid sjökrigsskolan utgår dels med ett fast belopp efter gamla staten, dels i form af en löneförbättring, hvaraf den större delen redan nu tages ifrån kadetternas terminsafgifter och den mindre delen af statsmedel. Vi se således, att redan nu ingå så kallade kadettpengar till en icke oväsentlig grad uti lektorernas afföning.

En lektor vid sjökrigsskolan har i lön 3,600 kronor, allt som allt medräknadt, i den lägsta lönegraden. Ser man nu efter, hvad en lektor vid de allmänna läroverken enligt gammal stat hade i lön, så finner man, att den i samma lönegrad också är 3,000 kronor i statsmedel samt här i Stockholm för närvarande 700 kronor i hyresbidrag från kommunen. Detta gör, att de båda kategorierna af lärare i den lägsta lönegraden äro ungefär jämställda. Sedermera förändrar sig saken till nackdel för sjökrigsskolelektorerna.

Deras nuvarande ålderstillägg, fyra till antalet, äro icke högre än 250 kronor hvarterda, under det att lektorerna vid de allmänna läroverken uppbära tre ålderstillägg å 500 kronor hvarterda och ett å 250 kronor. I högsta lönegraden hafva sjökrigsskolelektorerna ungefär lika mycket, som lektorerna vid de allmänna läroverken förut uppburo af statsverket, hvartill för de senare kommo 700 kronor i hyresbidrag, hvilka beviljats af Stockholms stad.

Då Kungl. Maj:t nu haft att föreslå ny afföningsstat för lektorerna vid sjökrigsskolan, har Kungl. Maj:t därvid anställt en jämförelse emellan dessa lektorer och de vid normalskolan för flickor anställda lektorerna, hvilka äfven undervisa i högre lärarinneseminarium. Dessa senare lektorer uppbära från statsverket samma lönebelopp som lektorerna vid de allmänna läroverken, men de åtnjuta icke något hyresbidrag från Stockholms stad, utan uppbära i stället sedan några år tillbaka dylikt bidrag, utgående af terminsafgifterna för normalskolans elever. Här var således den väg anvisad, som Kungl. Maj:t hade att i detta fall gå. Sjökrigsskolekadetternas terminsafgifter, af hvilka bestridts eu del af lektorernas vid sjökrigsskolans afföning, skulle fortfarande tagas i anspråk för detta ändamål, dock i en annan form, i det att ett belopp af 700 kronor, motsvarande Stockholms stads hyresbidrag till lektorerna vid de allmänna läroverken, skulle till dem, äfvenledes under benämning hyresbidrag, utgå af nämnda terminsafgifter.

Ang. anslaget till sjökrigsskolan.
(Forts.)

Ang. anslaget
till sjökrigs-
skolan.
(Forts.)

Skulle detta förslag icke bifallas, så blefve lektorerna vid sjökrigsskolan väsentligt sämre lottade i ekonomiskt hänseende än lektorerna vid öfriga statens läroverk i Stockholm. Men de förra finnas ju på samma plats som de senare. Och dessutom, mina herrar, vår lärarekår har till största delen utgått från sådana samhällsklasser, att den behöfver hvarje lönetillskott som den kan få. Vi kunna också vara fullkomligt förvissade därom, att en lektor vid sjökrigsskolan icke kommer att kvarstanna där längre, än till dess att det för honom, med hans tjänstår och öfriga meriter, är möjligt att erhålla en annan befattning i statens tjänst — t. ex. såsom lektor vid ett allmänt läroverk — hvilken gifver honom visserligen något ökad tjänstgöring, men också högst betydligt större inkomster. Är det nu verkligen meningen, att nu ifrågasvarande undervisning vid sjökrigsskolan skall framdeles bedrivas af lärare, som gång efter annan skiftas, och att man således upphörligen där skall få lärare med mindre öfningsfärdighet, mindre undervisningsvana? Det är omöjligt, att detta kan vara meningen. Dessa lektorer vid sjökrigsskolan kunna icke under de $9\frac{1}{2}$ veckorna, fördelade på dels våren, dels hösten, företaga sig någonting, som kan skänka dem en motsvarande inkomst. Redan nu söker sig en af dem därifrån. Om jag lägger ihop hvad en lektor vid sjökrigsskolan nu har i lägsta lönegraden och medräknar det dyrtidstillägg, som han nu uppbär, så kommer jag beträffande dem, som undervisa i kustartilleriklassen, upp till en slutsumma af 4,160 kronor, hvilken summa för det närvarande faktiskt uppbäres af en bland sjökrigsskolans lektorer, den i matematik. Om nu utskottets förslag går igenom, så kommer denne lektor att erhålla 160 kronor mindre än han förut har. Detta är ju en lönereglering *bakåt*, och det kan väl icke vara meningen. Just lärarbefattningar äro så beskaffade, att deras innehafvare få svårt att skaffa sig några andra inkomster än högst tillfälliga sådana, när de icke äro i tjänst. Jag ber att få påpeka, att vid sjökrigsskolan icke förekommer från lektorernas sida någon privat undervisning åt kadetterna. Detta anses nämligen icke höra till god ordning. I detta afseende hafva dessa lektorer således en källa mindre, än andra lektorer, till extra inkomst. Jag tror därför, att det skulle lända till stor skada för svenska flottans blifvande befäl, om dess utbildning ej ledes af de bästa lärarkrafter som kunna fås. Om här endast vore fråga om humanistiska ämnen, kunde det möjligen gå an, men dessa lektorer undervisa ju också i sådana ämnen, som t. ex. matematik och fysik, som i sig innesluter elektretslära och allt möjligt annat, hvilket lärjungarna under sin kommande bana allttjämt få tillämpa.

Jag ber därför att få till denna punkt göra ett tillägg, så lydande: »hvarjämte lektor skall äga att af kadetternas terminsavgifter årligen erhålla ett hyresbidrag af 700 kronor», och anhåller om proposition därå.

Herr Petersson i Påboda: Herr talman, mina herrar! Att herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet funnit sig föranlåten att yttra sig till förmån för Kungl. Maj:ts förevarande förslag, det kan man förklara; men att den siste ärade talaren funnit skäl föreligga att, såsom han gjorde, uppträda och tala för samma förslag och emot utskottets, det har förvånat mig och, såsom jag tror, äfven många andra här i kammaren.

Såsom af den förste ärade talaren, herr Carl Persson, omnämndes, var det endast efter mycken tvekan, som statsutskottet ansåg sig böra understödja Kungl. Maj:ts föreliggande framställning, som går ut på, att lektorerna vid sjökrigsskolan måtte i lönehänsende blifva likställda med lektorerna vid de allmänna läroverken. Men man tillstyrkte i alla fall framställningen på det sätt som skedde, därför att man emellan dessa kategorier af lärare icke ville göra någon skillnad beträffande lönevillkoren, fastän skillnaden i undervisningsskyldighet var så betydlig. Ty de där tio veckorna af hvarje år, under hvilka sjökrigsskolans lektorer äro fria från tjänstgöring, medan åter lektorerna vid de allmänna läroverken äro skyldiga att ligga i och arbeta — dessa tio veckor få väl anses hafva någon betydelse, något värde för de förra, lektorerna vid sjökrigsskolan. Hela motiveringen för lönereglering åt dessa lektorer går ut på att visa, det man bör jämnställa dem med lektorerna vid de allmänna läroverken, och att ett sträfvande därtill förefunnits sedan lång tid tillbaka. När nu emellertid ett tillstyrkande i denna riktning från statsutskottets sida föreligger — och jag hoppas, att äfven Riksdagen godkänner detta, eller att ifrågasvarande lektorer skola blifva fullständigt likställda med lektorerna vid de allmänna läroverken — ja, då säger den siste talaren: »det där är jag i alla fall icke nöjd med, jag vill, att dessa lektorer vid sjökrigsskolan skola tilldelas en ännu förmånligare ställning, trots det att de ha mindre undervisningsskyldighet». Detta tycker jag vara alltför orimligt. Att nu t. ex. kommunen eller den enskilde bekostar hyresersättning åt denna kategori af lärare — liksom ock åt några andra — detta är en sak för sig, som man således icke får här inblanda. Hufvudsumman är härvid, att, om utskottets förslag antoges, staten kommer att gifva dessa lektorer vid sjökrigsskolan lika goda aflöningsförmåner som åt lektorerna vid de allmänna läroverken, och därför yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Natt och Dag: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att ännu en gång få betona följande: Det är just för att åt lektorerna vid sjökrigsskolan vinna likställighet med öfriga lektorer här i Stockholm, som jag gjort mitt yrkande om 700 kronors hyresbidrag till de förra. Detta skall icke kosta staten ett enda öre, då det skall utgå af kadetternas terminsafgifter, liksom ej heller lektorernas vid de allmänna läroverken i Stockholm hyres-

Ang. anslaget
till sjökrigsskolan.
(Forts.)

Ang. anslaget till sjökrigsskolan.
(Forts.)

bidrag kostar staten något, utan utgår af kommunens medel. Det är just således likställighet jag önskar, och jag talar icke om likställighet emellan lektorer i Stockholm och lektorer på någon annan ort. Sjökrigsskolan ligger i Stockholm, och då är det väl med lektorer vid de allmänna läroverken här i Stockholm, som vi skola likställa sjökrigsskolans lektorer.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Det har redan af en föregående ledamot af statsutskottet framhållits, att det endast var med tvekan statsutskottet gick in på denna lönestat. Och liksom en föregående talare vill äfven jag betona, att statsutskottet gick in på att tillstyrka bifall till anslaget endast för att dessa lärare skulle bli likställda med lektorerna vid de allmänna läroverken. Och då jag tror, att det är riktigt att ställa sig på den ståndpunkten, skall jag, herr talman, anhålla om bifall till statsutskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, bifölls utskottets hemställan.

Afd. II och III.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning af *afd. IV* yttrade:

Herr Natt och Dag. Herr talman! Med anledning af mitt yrkande under debatten om mariningenjörssstaten, då jag framhöll, att ifrågavarande undervisning borde komma mariningeniörsaspiranterna till del i sjökrigsskolan och att staten därför skulle ökas med de 650 kronor, som denna undervisning skulle betinga, får jag alltså föreslå, att Riksdagen måtte höja anslaget från 33,540 kronor till 46,915 kronor eller med 13,375 kronor.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Jag förstår icke riktigt det yrkande, som den siste talaren gjorde. Mig veterligt har kammaren icke gjort någon ändring i hvad utskottet föreslagit rörande den punkt, som talaren syftade på, och jag förmodar därför, att kammaren vill vidhålla de slutsiffror, som i förevarande punkt finnas upptagna. Hade däremot kammaren förut fattat ett annat beslut, än utskottet tillstyrkt, skulle jag kunnat förstå den föregående talarens yrkande.

Jag anhåller sålunda, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad; och sedan herr talmannen framställt propositioner i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 8—15.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16, angående anslag till nyanskaffning af krigsfartygs-
materiel.

*Ang. anslag
till nyanskaff-
ning af krigs-
fartygs-
materiel.*

Kungl. Maj:t hade uti punkten 13 af femte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,460,900 kronor.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen på extra stat för år 1906 till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel beviljade ett anslag å 4,914,900 kronor.

Vid punkten hade emellertid afgifvits reservationer:

af herrar *H. P. P. Tamm, I. Wijk, E. Fränckel, F. E. Pettersson, K. E. Bohnstedt*, friherre *J. T. Gripenstedt*, grefve *C. O. Taube*, friherre *N. A. H. Palmstierna*, grefve *K. A. Posse*, *C. J. G. Swartz* och *C. H. Falkenberg*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen på extra stat för år 1906 till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel beviljade ett anslag af 5,920,900 kronor;

af grefve *Ph. O. L. Klingspor*, hvilken ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, måtte till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,460,900 kronor.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan begärdes ordet af:

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet *Palander*:
Herr talman, mina herrar! Kungl. Maj:t har i år äskat medel uteslutande — med undantag endast för pansarbåten *Oscar II* — för att förstärka torpedvapnet. Anledningen till att Kungl. Maj:t så uteslutande begärt penningar till detta vapens utveckling ligger till stor del i det starka uppsving, som detsamma på den sista tiden erhållit. Det är icke många år sedan man nöjde sig med torpeder med ganska anspråkslös fart, och hvad deras porté beträffar, inskränkte den sig till några hundra meter; laddningens vikt var obetydlig och uppgick endast till 25 å 30 kilo. Dagens torped löper med hög fart, träffar sitt mål, tack vare det nu upp-

Ang. anslag till nyanskaffning af krigsfartygs-materiel.
(Forts.)

funna gyroskopet, på flera tusen meters afstånd, ja, man har kommit så långt, att torpeder på 2,000 meters afstånd endast ha en sidoafvikning på några få meter. Likaså har farten å torpedbåtarne, som förr var ganska anspråkslös, sprungit upp till 25 knop eller däromkring, och hafva torpedbåtarne det oakadt stor manöverfärdighet och goda sjöegenskaper.

De lärdomar, som det nu pågående kriget emellan Ryssland och Japan har gifvit oss, tala högt för utvecklingen af torpedvapnet. Jag behöfver icke påminna herrarne om hvad som skedde den 8 februari förra året, då japanerna gjorde sitt anfall på den utanför Port Arthur förankrade ryska flottan, hvaraf följden blef, att åtskilliga stora slagskepp blefvo så skadade, att de måste gå i hamn. Därmed har jag visserligen icke sagt, att en torped, som träffar ett modernt pansarfartyg, med en gång förstör detsamma. Det hade man förut trott, men så är i allmänhet icke förhållandet. De stora pansarfartygen ha tvärtom visat sig ha större motståndskraft, än man tänkt sig. Men torpeden uträttar alltid så mycket, att den skadar dessa fartyg så, att de icke kunna fortsätta striden, utan måste söka hamn för att reparera lidna skador. Det skulle icke förvåna mig, om vi om en eller annan dag finge höra talas om ett sjöslag, som kanhända i denna stund pågår emellan moderna krigsflottor, och att erfarenheterna därifrån komme att ytterligare lära oss, hvilken högst betydande roll torpedvapnet i sjöstrid spelar. Särskildt få vi väl höra, huruledes den ryska transportflottan blifvit illa åtgången af de japanska torpederna.

Vid remissdebatten fick jag från ett och annat håll röna klander för de stora summor, som Kungl. Maj:t äskat under femte hufvudtiteln och särskildt hvad den dyrbara materielen beträffar. Mig såsom sjöminister tillkommer dock att göra framställningar till Riksdagen beträffande hvad jag anser nödvändigt för rikets sjöförsvär. Ty gjorde jag icke detta, skulle jag svika min plikt både mot Riksdagen och landet. Er, mina herrar, tillkommer det att pröfva och afgöra. Jag vill för närvarande icke uppehålla herrarne med något längre utläggande af behofvet att erhålla det förökade anslag för torpedvapnet, som Kungl. Maj:t äskat. Jag vill inskränka mig till att hemställa, att denna kammare behagade besluta i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Ödman: Herr talman! Jag vill endast i några få ord yrka bifall till statsutskottets förslag.

Statsutskottet har gått så långt som det gjort, därför att det trott, att sjöministern haft skäl för att i år icke begära anslag för stora fartyg, utan endast för små. Därför har statsutskottet sträckt sig så långt som det någonsin kunnat.

Herr statsrådet öfverlämnar åt Riksdagen att pröfva, till huru stora belopp den kan gå. De senare åren ha anslagen

stannat vid ungefär 5 miljoner. Äfven i år har man kommit till ungefär samma summa.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Palme: Herr talman! Jag är visserligen öfvertygad om det moderna torpedvapnets synnerligen stora effektivitet. Men jag tror, att man å andra sidan icke bör öferskatta detta. Jag tror, att vi böra af det nu pågående kriget hämta all den lärdom, vi kunna. Men vi böra icke öfverdrifva, hvad vi därifrån kunna hämta.

Herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet talade nyss — om jag icke hörde orätt — om de stora torpedanfallen på den till ankars liggande ryska flottan natten mellan den 8 och 9 februari förlidet år. Jag vill erinra herrarne om att där låg den ryska flottan för ankar; japanerna visste fullständigt, *huru* den låg. Det fanns en lanterna, som hängde på ankarkättingen vid hvarje fartyg, alldeles som om man särskildt velat tala om: här ligger vi. Euligt ett föredrag, som jag i en lysande församling hörde häromdagen af en framstående sjöofficer, aflossade japanerna vid detta tillfälle — om jag icke misstar mig — 13 torpeder.

Utaf dessa träffade tre och gjorde verkligen denna hemska förstörelse, hvarom nu talats. Tre stycken försvunno i obekanta öden, och sju hittades, då det dagades på morgonen, flytande på vattnet däromkring. Jag har velat nämna detta, för att man icke alltför mycket skall öfverdrifva torpedvapnets betydelse. Det har en stor betydelse, det är min öfvertygelse, men jag tror, att andra delar af flottan ha fullt lika stor betydelse. Jag för min del finner statsutskottets förslag till inskränkningar uti den kungl. propositionen fullkomligt välbefogadt och ber att till detsamma få yrka bifall.

Herr Sjö: Herr talman, mina herrar! För den, som i likhet med mig icke är fackman i den fråga, som nu behandlas, kan det synas betänkligt att här uppträda. Men jag skall förden skull icke heller ingå i saklig pröfning af frågan, utan endast se densamma från den ekonomiska sidan. Och då jag detta gör, får jag säga, att det synes mig ganska aktningsvärdt, när utskottet här tillstyrkt ett så pass stort anslag som det, hvarom hemställen nu blifvit gjord. Man kan icke annat än blifva betänksam, när man finner, hurusom vårt lilla land med endast 5 miljoner invånare årligen utgifver så stora summor som emellan 6 och 7 miljoner kronor för ifrågavarande ändamål. Här har nu begärts en lika stor summa af Kungl. Maj:t och dess regering i år för nästkommande år. Föregående år beviljade vi också emellan 6 och 7 miljoner kronor, och på samma sätt ungefärligen har det gått till de näst föregående åren. Gå vi på på det sättet och

Ang. anslag till nyanskaffning af krigsfartygs-materiel.

(Forts.)

Ang. anslag
till nyanskaff-
ning af krigs-
fartygs-
materiel.
(Forts.)

bevilja stora anslag för byggande af den ena torpedbåten efter den andra, kan det verkligen komma därefter, att det går för oss som för Italien. För några och tio år sedan läste jag i en tidning, att Italien hade för sitt sjöförsvaret lånat penningar och byggt en mångfald stora, dyrbara pansarkolossar och krigsfartyg. Men när Italien sedermera skulle betala igen sina lånade summor, fingo de sälja tre stycken af sina bästa krigsångare. Namnen på dem nämndes; särskildt minnes jag, att ett af dessa fartyg hette Garibaldi. Jag tror fördenskull, att det vore klokt att se till, att vi icke gå alltför fort och fortsätta med att forcera sjöförsvarsutgifterna på sätt vi gjort under senare år. Den nedsättning, som statsutskottet nu föreslagit, kan man, tror jag, taga med ganska stort jämnmod. Och jag är förvissad därom, att om kammaren, ja, Riksdagen beviljar detta anslag, böra alla vederbörande också kunna vara tillfredsställda.

Märkvärdigt är det i alla fall att se, hurusom hvarje år, när man kommer hit till riksdagen och efter ett par dagar får den kungl. propositionen n:o 1, den stora budgeten sväller ut det ena året värre än det andra. Den slutar nu på 174 miljoner, hvilket är omkring 4 à 5 miljoner mera än förlidet år; och budgeten har under den tid, jag varit representant i kammaren, svällt ut med ungefär 100 miljoner kronor. Jag medgifver ju, att man icke kan stå stilla, utan måste följa tidens gång och fordringar i det ena som det andra hänseendet och äfven i detta. Men mig synes, att det går litet för långt. Därför är det så i början af riksdagen, att då vill hvar och en spara i afseende på de stora utgifter, som äskats af Kungl. Maj:t och af motionärer. Litet hvar säger då, att det går alldeles för långt, och att vi måste spara och se till, att debet och kredit gå ihop. Men senare, då det är fråga att behandla de särskilda anslagskrafven, är man medgörlig. Då vill man vara med om de stora anslagen, och så rulla miljonerna undan för undan. Det kan vara tid att se till, huruvida det går i längden att bevilja de stora anslagen.

Herr talman, jag yrkar fördenskull bifall till utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Herr talman! Den siste ärade talaren har egentligen fäst sig vid den ekonomiska sidan af föreliggande fråga. Jag ber då att få erinra om de siffror, som föreligga. Kungl. Maj:t har begärt 6,400,000 kronor för att bygga nya krigsfartyg, däraf 3,100,000 kronor för att fortsätta sådana arbeten, som redan äro påbörjade och som sålunda grunda sig på Riksdagens redan fattade beslut. Utskottet har nu velat vara med om 4,900,000 kronor utaf dessa 6,400,000, och utskottet har därvid strukit anslagen för påbörjande af byggande af en jagare, tre första klassens torpedbåtar och två andra klassens torpedbåtar. Om man nu ser till arten utaf dessa fartyg, som blifvit föremål

för utskottets strykningar, kan jag icke neka till att det gör intryck utaf att en viss tendens skulle ha ledt utskottet med afseende på den åtgärden. Och det är en tendens, som jag åtminstone icke kan gilla, nämligen den att stryka just den arten af fartyg, som synes mig — och jag tror, att därom äro de fleste sjöofficerare eniga — just för vårt land mest behöflig, mest praktisk, nämligen dessa mindre, snabbgående fartyg, som erfordras för att i våra trånga farvatten, våra skärkantade kuster med skydd utaf öar, klippor och skär passa på en annalkande fiende och göra honom det största möjliga obehag, det största möjliga hinder. Om här hade varit tal om att stryka ett anslag, som skulle leda oss in på några nya vägar, som vore så att säga af principiell natur, som kunde rubriceras såsom att påbörja ett nytt företag, slå in på en afdelning, en ny riktning af vårt försvar, då kunde jag förstå, att utskottet borde hafva någon betänklighet vid ett sådant förslags framkommande. Men då nu uteslutande är fråga om en typ af fartyg, som aldrig har kunnat bestridas vara sådan, som vi ovillkorligen behöfva, och som jag vägar säga aldrig kommer att kunna bestridas vara för oss nyttig, användbar och nödvändig, då synes det mig, att det icke är fog för att följa utskottet vid en sådan reduktion.

Det har nu utaf den föregående ärade talaren nämnts, att för honom skulle hufvudsakligast ekonomiska synpunkter varit vägledande. Nåja, däri biträder jag honom alldeles, att det är riktigt att söka iakttaga en god och sund ekonomi. Och jag har för min del vid denna riksdag motionerat i sådant syfte, att vi skulle söka åstadkomma planmässighet med afseende på angelägenheterna rörande vårt försvar, enighet och samarbete mellan landt- och sjöförsvaret. Men jag kan icke vara med om att stryka anslagen för torpedjagare och torpedbåtar, som äro sådana faktorer vid försvaret, hvilka aldrig kunna komma att rubbas, hvad det än kommer att beslutas med afseende på de stora principerna hos vårt försvar.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att om man vill gifva sitt erkännande åt den synpunkt, som af den föregående ärade talaren blef framhållen, nämligen att sparsamhet bör iakttagas, så synes det mig, att vi vid denna riksdag verkligen gjort storartade saker. Ty, mina herrar, kommen ihåg, att det är redan struket bortåt 5 $\frac{1}{2}$ miljoner från försvarsbudgeten, och det innan denna reduktion blir företagen. Det synes mig vara en högst ovanlig och högst väsentlig reduktion af försvarsutgifterna, som här redan vidtagits, så att den synpunkten förefaller mig icke vara så trängande, som eljest kunde ha varit fallet.

Jag ber därjämte få framhålla, att det just är denna art af fartyg, torpedjagare, af hvilka vi endast hafva en inom vårt vapen färdig och en under byggnad, där den unge sjöofficeren för sitt

Ang. anslag till nyanskaffning af krigsfartygs-materiel.

(Forts.)

Ang. anslag
till nyanskaff-
ning af krigs-
fartygs-
materiel.
(Forts.)

framtida värf såsom chef för de stora, dyrbara pansarfartygen erhåller kanske den allra bästa utbildning.

Ty han får på dessa mindre fartyg med hög fart tillfälle att skärpa sin iakttagelseförmåga och öfva sin firtlighet och vana att gå fram i våra svåra skärgårdar, en vana, som är oundgängligen nödvändig, för att man icke må riskera olyckor af den art, som här förut i dag blifvit berörda. Jag tror därför, att det är en dålig ekonomi, att, sedan denna typ nu, såsom faktiskt är förhållandet, blifvit fastslagen, man icke skulle begagna densamma i så stor utsträckning, som möjligt är för vårt försvar. De erfarenheter från det nu pågående kriget, som redan framhållits af herr statsrådet, synas mig vara mest karakteristiska och mest betydelsefulla just i fråga om det värf, som blifvit fyllt af torpedjagarna, och detta icke endast, såsom här förut af herr Palme blifvit omnämndt, i fråga om den sidan af deras uppgift, som består i att föra fram torpeder, utan det finnes en annan sida af deras uppgift, som kanske är ännu viktigare, nämligen deras uppgift att vara sjöstridskrafternas ögon och spanare, de, som hålla reda på, hvar fienden närmar sig våra kuster. Dessa ögon hafva icke endast vikt för sjöförsvaret, utan de hafva också den största betydelse för landtförsvaret, ty på dessa spanares oafslätliga vakt kring våra kuster är det beroende, huruvida landstridskrafterna skola kunna koncentreras på de rätta punkterna. Vi skada således, mina herrar, effektiviteten icke endast hos våra sjöstridskrafter, utan i lika hög grad också hos våra landstridskrafter genom att tillbakasätta eller fördröja utvecklingen af denna viktiga fartygstyp inom vår marin, för hvilken de af mig nu omnämnda egenskaperna just äro de viktiga och karakteristiska.

Med anledning af hvad jag nu anfört tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till den reservation, som blifvit afgifven mot utskottets betänkande och som innefattar, att Riksdagen för år 1906 till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel beviljar ett anslag af 5,920,900 kronor, d. v. s. 1,000,000 kronor mera, än hvad utskottet tillstyrkt.

Häruti instämde herrar *Reuterskiöld, Höök, Almqvist, Mallmin, Natt och Dag, Hammarskjöld* och *Neiglick*.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Det uttalades ifrån statsrådsbänken, att det är statsrådets ovillkorliga plikt att för Riksdagen framlägga de förslag, som anses lämpliga och nyttiga. Ja, detta är nog riktigt, men det är enligt min mening också Riksdagens plikt och i främsta rummet statsutskottets att säga ifrån, hvad som från deras sida anses rimligt och möjligt att kunna åstadkomma och hvad som kan vara mest ekonomiskt. Den siste ärade talaren nämnde, att, om det varit fråga om en ny typ af fartyg, statsutskottet möjligen kunnat tveka att gå in på för-

slaget, men att, då det nu var fråga om en gammal välkänd typ, utskottet icke borde hafva hyst någon tvekan. Detta att fartygstypen är gammal och välkänd må nu vara sannt, men vi hörde nyss från statsrådsbänken, huru stora framsteg vi gjort på detta område, huru våra torpedfartyg hafva stor fart, huru våra torpeder träffa utmärkt o. s. v. Detta må också vara sannt, men det visar också, huru fort tekniken går framåt på detta område, och hurusom hvad som var förträffligt för några år sedan nu icke längre duger. Därför tror jag, att det är mera förenligt med en ordentlig hushållning för staten, att den går jämnt och lugnt fram i detta afseende och icke rusar i väg på en gång, så att man icke får en mängd material, som sedan år efter år får ligga obegagnad. Härtill kommer, att, om vi skola fortgå på det sätt som här har föreslagits, vi skulle draga arbetare till verkstäderna i oerhördt stora skaror och att, då vi sedan efter några få år icke vidare kunna fortsätta på detta sätt, verkstäderna måste draga in på arbetskrafterna, hvilket ju måste leda till synnerligen stora obehag för industrien. Jag tror därför, mina herrar, att industrien såväl som staten är bäst betjänt, om vi fortgå mera jämnt med nyanskaffningen af fartyg.

Hvarthän det för öfrigt skulle leda, om vi skulle fortgå på den väg, som här föreslås, det kunna herrarne se af utskottets betänkande. Däraf framgår, att den ökade årliga underhålls- och bemanningskostnaden vid bifall till hvad Kungl. Maj:t här föreslagit skulle uppgå till nära 600,000 kronor. Tro herrarne, att det är möjligt att i längden fortsätta på det sättet? Nej, det är min mening, att det är alldeles omöjligt. Jag tror därför, att Riksdagen och särskildt denna kammare gör bäst i att följa utskottets anvisning i detta fall; den ökning utskottet föreslår är i allt fall ganska betydlig.

Det har vidare sagts, att vi lugnt kunna bevilja dessa anslag, då Riksdagen af de belopp, som i år begärts för försvarsändamål, redan strukit 5 $\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Ja, detta belopp har Riksdagen strukit i år, men häraf hafva vi ett belopp af 4 miljoner kronor till nya kasärnbyggnader, och detta belopp är Riksdagen i hvarje fall tvungen att bevilja nästa år. Således har Riksdagen ingalunda inbesparat detta belopp, utan endast uppskjutit dess anvisande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statutskottets förslag.

Med herr Andersson i Västra Nöbbelöf förenade sig herrar Zetterstrand och Jönsson i Färeköp.

Herr vice talmannen: Kungl. Maj:t har i år under femte hufvudtiteln föreslagit bland annat för fullbordande af arbetet å en 1:a klass pansarbåt 2,542,900 kronor, för fullbordande af en

Ang. anslag till nyanskaffning af krigsfartygs-materiel. jagare 606,000 kronor, för påbörjande af två jagare 1,212,000 kronor, för påbörjande af fem 1:a klass torpedbåtar 900,000 kronor och för anskaffande af sex 2:a klass torpedbåtar 1,200,000 kronor eller tillsammans 6,460,900 kronor. Utskottet har i anledning af denna i den kungl. propositionen gjorda framställning tillstyrkt Riksdagen att för år 1906 bevilja för det första fullt ut hvad Kungl. Maj:t begärt för fullbordande af redan påbörjade fartyg och vidare till påbörjande af en ytterligare jagare 606,000 kronor och af två 1:a klass torpedbåtar 360,000 kronor samt till anskaffande af fyra 2:a klass torpedbåtar 800,000 kronor eller tillhopa 4,914,900 kronor. Skillnaden mellan hvad Kungl. Maj:t begärt för ifrågavarande ändamål och hvad statsutskottet tillstyrkt utgör således 1,546,000 kronor; större är icke denna skillnad, och den största betydelsen ligger kanske icke här i själfva skillnaden med afseende på slutsummorna, utan herrarne finna nog vid genomläsning af statsutskottets motivering, att det finnes en annan mycket viktig punkt att taga hänsyn till, nämligen bemanningen af de nya fartygen. Det är icke nog med att skaffa nya fartyg, utan man måste äfven tänka på att skaffa bemanning till dem, och det är den, som i längden är så kostsam. Aro herrarne verkligen nu beredda att taga konsekvenserna af ett så forceradt fartygsbyggande, som här föreslås, när den dag kommer, då man skall skaffa bemanning till de nya fartygen? Den utredning, som statsutskottet återoppar med afseende å bemanningen för ifrågavarande fartyg, återfinna herrarne å sidan 163 i betänkandet. Den årliga kostnaden för bemanning, underhåll och öfningar beräknas där till 102,024 kronor 55 öre för hvarje jagare, 36,402 kronor 10 öre för hvarje torpedbåt af första klass och till 26,168 kronor 20 öre för hvarje torpedbåt af andra klass. Detta är den årliga kostnaden för hvart och ett af dessa fartygs bemanning, som man sålunda skulle fastslå för framtiden, och dessa kostnader äro verkligen högst betydande; de skulle, för de fartyg, som nu föreslås, uppgå till icke mindre än öfver en half miljon kronor, eller noga räknadt 543,068 kronor årligen. Man klagar så mycket öfver, att vår stats budget växer och växer, så att det till sist icke finnes någon möjlighet att få debet och kredit att gå ihop, och detta är sannt, men när man vill försöka att få till stånd en mera försiktig statshushållning, då skall man få höra sådana röster höjas, som här nyss hördes och som möttes af flere instämmanden. Jag må verkligen säga, att jag förundrade mig öfver att höra vissa personer instämma med herr Wallenberg, då jag vet alldeles bestämdt, att de i andra afseenden icke vilja vara med om att ställa så till, att vi skola få allt mer och mer ökade skatter och alltför stora bördor. Det kan lyckligtvis icke komma i fråga, ännu så länge åtminstone, att anlita upplåningsvägen för anskaffande af våra försvarsmedel, och för min del hoppas jag, att vi städse skola kunna bestrida dessa

utgifter med egna medel; men då återstår ingenting annat än skattevägen, och jag hemställer, huruvida herrarne äro beredda att vid denna tidpunkt pålägga nya skatter till dem, som redan trycka vårt folk.

På dessa i korthet anförda skäl yrkar jag bifall till statsutskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Jansson* i Saxhyttan, *Emthén*, *Sandquist*, *Ericsson* i Ahlberga, *Johansson* i Öija, *Pettersson* i Tjärsta, *Danielsson*, *Anderson* i Hasselbol, *Olsson* i Viken, *Hansson*, *Ersson*, *Nordin* och *Söderberg*.

Sedan öfverläggningen härmed förklararats afslutad, gaf herr talmannen i öfverensstämmelse med de yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den af herr H. P. P. Tamm med flere vid denna punkt afgifna reservationen, och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr Wallenberg begärde emellertid votering, hvilken ock företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i sextonde punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr H. P. P. Tamm med flere vid denna punkt afgifna reservationen.

Omröstningen visade 162 ja mot 25 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare behandlingen af ifrågavarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag skulle fortsättas.

§ 9.

Herr statsrådet m. m. *A. A. L. Palander* aflemnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående öfverlåtelse af Länna—Norrtälje järnväg, hvilken proposition på begäran bordlades.

Ang. anslag till nyanskaffning af krigsfartygs-materiel.

(Forts.)

Ang. anslag
till nyanskaff-
ning af krigs-
fartygs-
materiel.
(Forts.)

Vidare öfverlämnades af herr statsrådet m. m. *E. F. W. Meijer* Kungl. Maj:ts propositioner:
angående pension för förre läraren vid tekniska elementarskolan i Örebro *C. G. Morén*;

med förslag till förordning angående en särskild stämpelafgift för försäljning af punsch; och

angående anvisande af anslag till understödjande af Sveriges allmänna exportförening.

Jämväl dessa propositioner lades på bordet.

§ 11.

Afgåfvos motioner af:

herr *A. P. Risberg*, n:o 282, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker;

herr *J. A. Jonsson* i Hökhult, n:o 283, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker;

herr *C. Persson*, i Stallerhult *m. fl.*, n:o 284, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åvägabringande af förhandlingar mellan svenska och norska regeringarna om en ny ordning beträffande de unionella förhållandena; och

herr *P. P. Waldenström m. fl.*, n:o 285, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 12.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 58, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändring af § 15 i Kungl. Maj:ts förnyade förordning angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända, den 16 maj 1890.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 3,43 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.